MALLORCA I LA SEVA DEPENDÈNCIA FINANCERA
DEL PRINCIPAT (SEGLES XIV-XV):
ESTUDI DELS CENSALISTES CATALANS¹

JORDI MORELLÓ BAGET²

Resum: L'estudi d'un capbreu de censals manat confeccionar a finals del regnat d'Alfons el Magnànim, no sols permet calibrar amb major precisió quin va ser el volum real del deute contret pel municipi mallorquí a Catalunya, sinó també conèixer el grau de participació dels distints grups socials en aquest deute extern i tenir identificats alhora els principals creditors catalans. La dita font també permet apreciar els resultats obtinguts de cara a l'efectiva disminució del pes d'aquest deute abans de mitjan segle XV, en compliment de les disposicions preses a la Concòrdia de Barcelona de 1431.

Paraules clau: Regne de Mallorca; Finances municipals; Deute públic; Creditors catalans.

Abstract: An analysis of a *capbreu de censals* (an inventory of perpetual annuities), drafted on request towards the end of Alfonso V's reign, not only allows us to gauge more accurately the real extent of the debt contracted by the Majorcan municipality in Catalonia, but it also indicates different social groups' degree of involvement in this external debt, together with the full identification of the main Catalan creditors. This source of information also enables us to appreciate the results of attempts to reduce the debt, thanks to measures adopted at the *Concordia de Barcelona* in 1431.

Keywords: Kingdom of Majorca; Municipal finances; Public debt; Catalan creditors.

SUMARI

1. Un intent d'explicació del fenomen: factors concorrents.- 2. El procés d'endeutament fins a la Concòrdia de 1431.- 3. Els censalistes catalans a la llum del capbreu: 3.1. La font utilitzada: contextualització i particularitats d'un capbreu de censals. 3.2. Els censalistes catalans. Radiografia del col·lectiu: els ciutadans, els nobles, els mercaders, les professions

¹Hom trobarà una versió més reduïda d'aquest article a la revista "Mayurqa", núm. 28.

²Professor del Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts, Universitat de les Illes Balears. Palma de Mallorca.

Data d'acceptació de l'article: setembre 2002. Data d'acceptació i versió final: febrer 2003

liberals, altres censalistes laics, els eclesiàstics, els censalistes no barcelonins. 3.3. El pes del deute extern i la seva reducció.- Apèndix: taules i gràfics.

Com és sabut, a les ciutats de la Corona d'Aragó, el deute públic es convertí en una permanent gangrena de les finances municipals. Com no fa molt recordava Antoni Furió, "en la Corona de Aragón, donde la emisión de censales se había generalizado desde mediados del siglo XIV como uno de los principales recursos financieros de las haciendas locales, la deuda pública había adquirido ya niveles muy altos antes de finalizar la centuria, llegando a absorber entre la $\frac{1}{2}$ y $\frac{1}{3}$ de los recursos de dichas haciendas. Estas cotas tan elevadas de endeudamiento tenían su origen en el considerable incremento de las exacciones reales a lo largo del Trescientos"³. Sens dubte, els municipis, com altres institucions públiques, contribuïren en gran manera a la mobilització d'aquest mercat de rendes. Inicialment, els censals ofertats pels municipis es corresponien amb capitals bastants elevats, de manera que eren pocs els qui podien entrar a formar part del mercat creditici. Així no és estrany que els principals inversors sorgissin de les files del mateix patriciat. Els membres de les oligarquies locals varen treure profit de la situació, ja que no sols s'erigiren en principals beneficiaris del sistema fiscal implantat per a sostenir el deute —a través sobretot de l'arrendament dels impostos indirectes— sinó que també apareixen, més tard o més d'hora, com a beneficiaris dels títols de deute públic emès pels municipis⁴. En tot cas, parlem del patriciat configurat a les principals urbs, les quals es convertiren en pols d'atracció respecte de les demandes o necessitats creditícies formulades per altres municipis. Altrament dit, la recerca de capitals tendí a privilegiar els grans centres urbans, on la possibilitat de trobar importants prestamistes era més fàcil. Barcelona, en el cas del Principat (s.XIV), o València, en l'àmbit del regne homònim (s.XV), es constituïren en grans epicentres del mercat de rendes en els seus respectius territoris. Bona part del deute públic emès per moltes viles apareix localitzat de forma principal a les

³ Cf. A. FURIÓ, *Deuda pública e intereses privados. Finanzas y fiscalidad municipales en la Corona de Aragón*, "Edad Media. Revista de historia", 2 (Valladolid, 1999), pp. 35-79; vegeu, així mateix, J.V. GARCÍA MARSILLA, *Vivir a crédito en la Valencia medieval. De los orígenes del sistema censal al endeudamiento del municipio*, Univ. de València, 2002.

⁴D'aquesta manera, el censal passà a constituir una de les principals estratègies de reproducció econòmica del patriciat; cf. J. FERNÁNDEZ TRABAL, *De "prohoms" a ciutadans honrados. Aproximación al estudio de las elites urbanas de la sociedad catalana bajomedieval (S. XIV-XV)*, "Revista d'Història Medieval", 10 (1999), p. 340.

mencionades capitals o bé també a les ciutats que tenien més a la vora⁵. A través del censal es van anar teixint relacions de dependència entre ciutats de diferent rang o entre les capitals de comarca i les viles del seu hinterland, o inclús, com en el cas que tractarem en aquest moment, entre diferents àmbits territorials o regionals.

Mallorca en molts aspectes no es desmarca gens ni mica del quadre dibuixat per a l'àmbit de la Corona d'Aragó. Hom acudí al censal com a fórmula ràpida d'obtenció de diners. El deute contret per aquesta via anà creixent al llarg de la segona meitat del segle XIV, sent les demandes de la Corona —pel seu major nivell d'exigència i també per la seva freqüència— la causa principal d'aquest increment, encara que també es puguin tenir en compte altres factors, com l'abastament cerealístic, despeses motivades per la defensa de l'illa, etc. Ara bé, el cas de Mallorca és particular en la mesura que la provisió de capitals es canalitzà cap a Catalunya.

La primera emissió de deute públic es va decidir l'abril del 1355 (en relació al pagament d'un donatiu a la Corona), per bé que els títols creats aleshores van ser col·locats al mercat interior, és a dir, entre els mercaders illencs i el seu entorn familiar. Va ser, però, l'any següent quan, a propòsit d'una segona operació de venda de censals, s'optà ja per compradors catalans (o, més ben dit, barcelonins) davant la minsa resposta del mercat interior⁶. D'ençà aleshores, les successives emissions de deute realitzades al llarg de la segona meitat del segle XIV varen tenir com a principals compradors persones del Principat. Cal parar atenció en el fet que el deute extern mallorquí fos contret exclusivament amb catalans, sense la participació de persones d'altres procedències, com podrien ser, per exemple, valencians. Cal tenir present, d'altra banda, que aquest deute afectà tot l'àmbit insular, és a dir, no sols la ciutat sinó també les viles de la Part Forana, aplegades en el Gran i General Consell —la màxima institució de representació insular—, on es gestionaven

⁵Per al segle XV, es pot parlar d'una supremacia dels creditors de València a gairebé tots els municipis del regne; cf. J.V. GARCÍA MARSILLA, *ob. cit.*, p. 281 i ss. (inclou referències a diversos estudis locals). Pel que fa a les ciutats i viles catalanes, la preeminència barcelonina es detecta a llocs com Cervera, Manresa, Tarragona, Valls... Tanmateix, al segle XV, des d'alguns municipis es reclamà una reorientació de la política creditícia a favor dels censalistes locals, cosa que, almenys en alguns casos, es portà a la pràctica. Podeu veure el seguiment evolutiu que hem fet tocant a la distribució geogràfica dels beneficiaris dels censals satisfets pels municipis de Reus i Valls a J. MORELLÓ, *Fiscalitat i deute públic en dues viles del Camp de Tarragona: Reus i Valls, segles XIV-XV*, Barcelona, 2001, pp. 783-791.

⁶Sobre això, vegeu P. CATEURA, *La trentena esgarriadora. Guerra i fiscalitat (el Regne de Mallorca, 1330-1357)*, Palma, 2000, pp. 97-103, 116-18.

tots els assumptes d'interès comú, com el que ara ens ocupa. La problemàtica a què donà peu aquesta situació és idèntica a la de Menorca, on també s'assenyala l'existència d'un important deute extern envers Catalunya⁷. Sens dubte, en aquest fenomen hi concorren factors molt diversos, com intentarem exposar tot seguit.

1. UN INTENT D'EXPLICACIÓ DEL FENOMEN: FACTORS CONCURRENTS

Ja fa un grapat d'anys, l'historiador Lleonard Muntaner aportà algunes reflexions sobre la problemàtica que ara ens ocupa⁸. Aquest autor analitzava el fet de l'endeutament com una faceta més de la plurisecular dominació colonial de l'illa, originada en aquest cas per la política imperialista de Pere el Cerimoniós. Un dels propòsits d'aquest autor era advertir de la instrumentalització de l'endeutament com un element més de la dominació exercida per la classe ciutadana sobre la resta de la societat illenca. Hom establí, d'altra banda, una periodització entre un abans i un després del Contracte Sant de 1405: l'abans, caracteritzat per la hegemonia censalística catalana; el després, per la progressiva pèrdua d'aquesta hegemonia, al mateix temps que augmentava la participació dels creditors mallorquins. Òbviament, en els 20 anys transcorreguts des de la publicació d'aquest article, s'han fet una sèrie d'estudis que han abocat molta més llum sobre l'època de referència. Ara per ara, els historiadors disposem de molta més informació per enfocar aquesta qüestió amb més coneixement de causa⁹.

⁷Cf. A. MURILLO, *Pressió fiscal i altres pressions econòmiques i extraeconòmiques a la Menorca de finals del segle XVI*, dins "VI Jornades d'Estudis Històrics Locals", Palma, 1988, p. 315.

⁸Cf. LL. MUNTANER, *Dependència econòmica i reproducció estructural de l'endeutament públic a l'illa de Mallorca (segles XIV-XIX)*, "Randa", 12 (1982), pp. 5-18.

⁹Per a època més recent, que abordin aquest tema de forma més directa, sobretot pel que fa al segle XV, podem esmentar els següents treballs: R. URGELL, *El Regne de Mallorca a l'època de Joan II. La guerra civil catalana i les seves repercussions*, Palma, 1997, espec. p. 39-66; ÍD., "Dinàmica del deute públic a la Universitat de Mallorca en el segle XV", dins M. SÁNCHEZ; A. FURIÓ (comp.), *Actes del Col·loqui "Corona, Municipis i Fiscalitat a la baixa Edat Mitjana"*, Lleida, 1997, p. 675-701; ÍD., "El deute públic exterior del regne de Mallorca. Els primers anys de Ferran el Catòlic (1479-1484)", dins "Congrés internacional d'estudis històrics: *Les Illes Balears i Amèrica*", vol. I, Palma, 1992, p. 83-96; ÍD., *Les finances al Renaixement. La Universal Consignació i les finances de la Universitat de la Ciutat i Regne de Mallorca durant el segle XV*, dins P. CATEURA (coord.), "Cicle de conferències: *Hisenda Reial i Finances Municipals (Segles XIII-XIX)*", Palma, 1999, p. 27-45; també G. MORRO, *Mallorca a mitjan segle*

En principi, el vincle establert a través dels censals està en consonància amb les intenses relacions existents entre Mallorca i la metròpoli catalana des del temps de la conquesta i inserció de les illes dins la Corona d'Aragó, cosa que no es modificà durant l'etapa de govern de la dinastia privativa. Ara bé, aquest fet, per si mateix, no explica res, ja que les relacions comercials eren igual d'intenses —o potser encara més— envers València¹⁰. Per a intentar explicar la dita dependència financera creada a mitjan segle XIV, caldria anar a cercar en primera instància factors d'ordre polític.

D'entrada, resulta simptomàtic que fos el mateix rei qui avalés la primera operació d'endeutament realitzada el 1356. Aquest fet marcava un precedent: d'ençà aleshores la monarquia passà a exercir una forta tutela sobre les finances del municipi mallorquí, si més no a través del seu màxim representant al regne insular. I és que, com deia P. Cateura, el deute públic beneficiava la política reial en donar peu a intervencionismes autoritaris que suposaven sotmetre les finances municipals a les directrius reials, tal com es posaria de manifest, per exemple, a propòsit de la reforma practicada per Berenguer Abella i el governador Olf de Pròixida¹¹. La pròpia administració del regne de Mallorca estava molt condicionada pels poders del governador com a "alter ego" del rei, càrrec que sempre va estar en mans, bé de catalans o de valencians, però mai de mallorquins. Precisament, una de les funcions que tenia reconegudes el governador era la de gestionar els crèdits concedits pel Consell General. És possible que els governadors afavorissin o servissin d'enllaç en la creació de les relacions creditícies envers el Principat. En tot cas, qualsevol desplaçament a Barcelona per a realitzar gestions davant la Cort en relació al pagament de donatius podia ser aprofitada per part dels representants municipals per buscar possibles compradors i firmar els contractes a la mateixa Ciutat Comtal.

A banda del condicionant polític, també caldria estudiar la pròpia dinàmica del mercat de rendes. És possible que el mercat barceloní brindés certs avantatges que no tenia el mallorquí (ofertes de capitals més elevats i

XV. *El Sindicat i l'Alçament forà*, Palma, 1997, espec. p. 149-78.

¹⁰Vegeu F. SEVILLANO, *Mallorca y Valencia: relaciones marítimas-mercantiles en el siglo XIV*, dins "Congreso de Historia del País Valenciano", vol. 2., València, 1980, p. 539 i ss.; P. CATEURA, *Valencia y Mallorca en el siglo XV*, "Mayurqa", 26 (2000), pp. 181-193.

¹¹Cf. P. CATEURA, *Política y finanzas del reino de Mallorca bajo Pedro IV de Aragón*, Palma, 1982, p. 128. Sobre la dita reforma, a banda d'aquest mateix autor (p. 154 i ss.), podeu veure J.F. LÓPEZ BONET, *Comunidad y Corona: el precio de servir (Las cargas sobre el consumo en el siglo XIV en Mallorca)*, "Estudis d'història econòmica", 2 (1987), p. 95 i ss.

interessos més baixos, facilitats d'amortització...), el que ara per ara no estem en condicions de poder esbrinar. En qualsevol cas, l'oferta del mercat barceloní seria molt més àmplia i diversificada que la illenca, cosa que tampoc significava excloure els compradors illencs, com ja s'ha posat de manifest a propòsit de la primera emissió de deute públic. El cert és que, durant unes quantes dècades, el deute extern va ser més elevat que l'intern (naturalment, en aquesta avinentesa, deixem de costat tot el que es relaciona amb el deute intern, si no és únicament per establir punts de comparació).

Un altre aspecte del fenomen es relacionaria amb la capacitat d'inversió dels mercaders illencs o amb el seu possible desinterès per invertir en aquestes rendes. Així, la pregunta seria: ¿és que no hi havia a Mallorca mercaders o altres persones amb prou potencial econòmic per a poder correspondre a les peticions de diner del municipi, per molt quantioses que fossin, sense necessitat d'hipotecar-se fora de l'illa? És possible que l'oligarquia mallorquina tingués, en comparació amb la seva homòloga catalana, un potencial menor en el que a capacitat d'inversió es refereix, però, en tot cas, en tindria de sobres per a haver intervingut de forma més decidida del que ho va fer en un principi. De fet, la historiografia tradicional ja tenia formulada una explicació sobre això. En el parer d'Álvaro Santamaría, fins a finals del s.XIV el comerç va seguir sent la millor inversió possible entre l'oligarquia mallorquina. Hauria estat el desinterès de la burgesia local el que portà a contraure la major part del deute a Barcelona. I sols a partir de 1405, quan ja es manifesten amb tota claredat els efectes del deute extern, es va veure la necessitat de capgirar la situació¹². Com es veu, aquest punt de vista pressuposa que l'oligarquia mallorquina no tingué una mentalitat rendista fins més tard, quan la situació ja havia desembocat en una important dependència de la Universitat de Mallorca envers el Principat. En tot cas, caldria disposar d'algun estudi a fons de l'oligarquia illenca per indagar més en els tipus d'inversions i actituds mostrades pels seus membres, especialment dels intitolats com a ciutadans.

Sigui com sigui, sembla clar que al principi els mallorquins no van veure cap inconvenient en acudir al Principat per tal de subscriure els seus títols de deute públic, cosa que desembocaria en l'establiment de síndics a la capital catalana (ells mateixos catalans) encarregats de gestionar aquest deute. Naturalment, el pagament de pensions a distància implicava despeses

¹²Cf. A. SANTAMARÍA, *El Reino de Mallorca en la primera mitad del siglo XV*, dins "VI Congreso de Historia de la Corona de Aragón", Palma, 1955, p. 45.

suplementàries (incloent-hi els canvis de moneda) que no existirien o serien més reduïdes en les pagues realitzades als censalistes insulars. Curiosament, aquest inconvenient semblà obviar-se fins a principis del segle XV.

Tot seguit, passarem revista a alguns aspectes evolutius de l'endeutament municipal de Mallorca fins a l'establiment de la Concòrdia de Barcelona del 1431, que esdevingué clau en l'intent de posar remei a la greu situació en la qual desembocà el municipi insular.

2. EL PROCÉS D'ENDEUTAMENT FINS A LA CONCÒRDIA DE 1431

El deute públic presenta a Mallorca els mateixos trets evolutius observables en altres zones: així, quant a la naturalesa del deute contret en una primera època, es dona un clar predomini dels violaris (rendes consignades a una o més vides) enfront el censal: abans de 1372, les pensions dels violaris representaven més de 20.800 ll., mentre les dels censals no assolien les 3.000 ll. (un 87% enfront un 13% sobre un total, doncs, de 23.800 ll.), el que acabaria invertint-se en el darrer terç del segle XIV. Així mateix, els tipus d'interès van seguir una tendència a la baixa, amb la qual cosa cada vegada costava menys endeutar-se mitjançant la venda de censals, cosa que està en l'origen de la coneguda espiral del deute públic, o sigui, de l'emissió de nous censals per a amortitzar-ne altres de més antics que tenien estipulat un interès més alt. Una altra via d'actuació passava per negociar reduccions sobre els tipus d'interès dels censals que es pagaven; el mateix pla de reforma de 1373 preveia una reducció de les pensions del 10 al 8%.

Com en altres llocs on el pes del deute ja havia assolit nivells molt alts, fou a la dècada de 1370 quan es varen fer els primers intents per a intentar posar remei a la situació, intents promoguts per la Governació, des d'on s'instà a aplicar mesures de diversa índole. A la Pragmàtica del 1372 ja es preveia realitzar amortitzacions a un ritme de 4.711 ll. anuals. Això no obstant, no sembla que tal mesura tingués, per a l'època en qüestió, els resultats esperats. Bona part del deute emès per la Universitat durant la segona meitat del segle XIV es va mantenir sense amortitzar, amb el consegüent traspàs de títols a la següent generació. De fet, la successió de donatius a la Corona (l'import global dels subsidis reials entre 1349 i 1385 —dins el regnat,

doncs, de Pere el Cerimoniós— s’ha situat en més d’1.250.000 ll.m.¹³), així com les dificultats presents durant el regnat indicat (recordem, per exemple, la important carestia de 1374), no sols van impedir progressar en aquest terreny tant com fóra desitjable, sinó que propiciaren noves emissions de censals, els interessos dels quals passaren a engruixir el deute mallorquí. Per consegüent, aquest va seguir el seu curs ascendent durant les últimes dècades del segle XIV.

L’increment d’aquest deute acabà per col·locar el sistema fiscal del municipi al pagament dels corresponents interessos. D’aquesta manera, els impostos foren utilitzats per a cobrir, no pas els subsidis promesos al monarca, sinó el pagament de les pensions dels censals que havian estat emesos per tal de satisfer-los. El fet és que, durant la segona meitat del segle XIV, els impostos no deixaren d’incrementar-se i de diversificar-se, tal com es fa palès en l’àmbit de la fiscalitat indirecta: el 1373 el nombre d’imposicions arrendades pel municipi ascendia a 38¹⁴; i no sols s’estengué el sistema fiscal a un major nombre de productes i activitats, sinó que cada vegada fou més habitual crear “afitons” o recàrrecs sobre imposicions ja existents. Com arreu, la principal comesa de la hisenda municipal es basaria en pagar els interessos del deute i, sols quan fos possible, en l’amortització dels capitals prestats. A la dècada de 1370 ja hi havia en funcionament tres comptabilitats: així, a més de la clavaría comuna, una clavaría de censals (per al pagament de les pensions) i una altra de quitació (per a les amortitzacions)¹⁵. Cada una d’aquestes administracions tindria consignats uns determinats ingressos amb els quals acometre els seus respectius capítols de despesa. En principi, la creació de distintes caixes —fet que també es dona en altres ciutats de la Corona d’Aragó— havia de servir per a millorar la gestió de la hisenda, però això no sembla que fos així a causa de les freqüents desviacions de fons per atendre altres menesters considerats més peremptoris que de vegades podien ser bastant espuris, atesa la utilització que en feien de

¹³Segons les dades subministrades per J.F. LÓPEZ BONET, *Comunidad y Corona cit.*, p. 129.

¹⁴I el 1390 s’arrendaren 29 imposicions afectant una variada gamma d’articles i transaccions; cf. J.F. LÓPEZ BONET, *La carga impositiva sobre el consumo en Mallorca (siglo XIV)*, “Anuario de Estudios Medievales”, 18 (1988), p. 361; vegeu també, del mateix autor: *El pes impositiu a les acaballes del segle XIV*, dins “XV Congreso de Historia de la Corona de Aragón”, t. I/4, Zaragoza, 1996, pp. 113-129.

¹⁵Tres comptabilitats aplegades en un mateix registre: el de 1378; cf. P. CATEURA, *Política y finanzas cit.*, p. 167. Fou arran del Contracte Sant de 1405 (i de la creació de la Universal Consignació) quan es produí un veritable desdoblament de clavaries.

les finances els distints bàndols de l'oligarquia que es disputaven el poder municipal. Així mateix, l'increment de la pressió fiscal repercutiria principalment sobre les classes menys afavorides, el que contribuïria a enrarir el clima social i a crear una major crispació entre les classes populars, com es demostrà a propòsit de la revolta de 1391 o com es veuria seixanta anys després en la revolta dels forans de 1450-1453, revoltes que tenen un fort component antifiscal¹⁶.

L'augment de la pressió fiscal no s'entendria, doncs, sense la delicada situació financera provocada pel pagament de les pensions de censals. Les dades obtingudes a través de les comptabilitats financeres que han pogut ser estudiades fins al moment són prou eloqüents. El 1378, el pagament dels censals i violaris ascendia a poc més de 25.406 ll. sobre un total de despesa calculada en 41.331 ll., cosa que representava més del 60%¹⁷. A les mans de mallorquins es trobava sols un 25 % dels censals i violaris; la resta (75 %) ho era a favor de censalistes catalans. Aquesta és, doncs, la primera constatació que es pot fer a nivell estadístic de la preeminència catalana en la qüestió del deute municipal.

Les dificultats financeres del municipi per tal d'anar satisfent regularment les pensions van començar a ser evidents a finals del Trescents. Els creditors catalans, en veure perillar la percepció de les seves rendes, començaren a prendre cartes en l'assumpte. El 1392 es va donar un primer pas en aquest sentit: en virtut de l'Estatut de Pedralbes (o Pragmàtica de Barcelona), Joan I, probablement responenent a un requeriment dels censalistes catalans, va disposar el nomenament d'un "administrador de les monedes comunes de la ciutat e illa" —que necessàriament havia de ser català i domiciliat al Principat— per tal de gestionar les finances durant un quinquenni. A partir de la distribució i recaptació dels fons del Regne, s'efectuarien els pagaments donant prelació a les pensions pagadores als censalistes forasters; el sobrant, si n'hi havia, hauria de ser destinat a l'amortització de censals, preferentment dels que rebien persones de fora l'illa. Així mateix, hi hauria a Barcelona un canvista encarregat de realitzar el pagament de les pensions als censalistes catalans en el termini corresponent. En bona mesura, aquesta

¹⁶Vegeu J.F. LÓPEZ BONET, *La revolta de 1391. Efectivament una crisi social*, dins "XIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó", (vol. Comunicacions I), Palma, 1990, pp. 111-123; G. MORRO, *Mallorca a mitjan segle XV. El Sindicat i l'alçament forà*, Palma, 1997.

¹⁷Sense tenir en compte, però, altres partides que també es relacionen amb el deute públic. Cf. P. CATEURA, *Política y finanzas cit.*, p. 168.

Pragmàtica prefigura el que acabaria succeïnt tretze anys més tard a propòsit del Contracte Sant.

El problema, lluny de solucionar-se, va anar agreujant-se. Al tombant de segles, les pensions que sortien de l'illa ascendien a 32.000 ll., cosa que suposava una sagnia considerable de transvassament de capitals. Durant el darrer terç del segle XIV, la fugida anual de capital havia augmentat quasi un 44 %. El col·lapse financer semblava, doncs, imminent. El 1405, la universitat es veia incapaç de pagar les pensions dels censals als creditors catalans, tal i com es reconeixia en el contracte signat aquell any entre la Universitat (ciutat i universitats foranes) i els censalistes insulars. El fet és que els creditors catalans no paraven d'enviar procuradors a Mallorca per tal d'exigir el pagament de les seves pensions, sota pena de procedir a l'execució de béns o d'exercir altres mesures contemplades a nivell contractual, com les sentències d'excomunió a les quals també es fa al·lusió en aquell document adjectivat de "sant". Tot això reportava una sèrie de despeses suplementàries que requien sobre el municipi mallorquí, agreujant encara més la situació d'insolvència.

El Contracte Sant (segons A. Santamaría, se li va donar aquest nom per considerar-lo un acord inspirat per Déu) pretengué posar remei a aquella situació tot estrenyent encara més la vinculació entre les finances públiques mallorquines i el deute censal. Cal detenir-se en el contingut precís d'aquest famós Contracte, tantes vegades invocat per la historiografia mallorquina¹⁸. En ell s'instituïa un clavari elegit pels creditors mallorquins (i mantingut a llur càrrec) per a procedir a la recaptació de totes les impositcions. Aquestes serien arrendades pels jurats i el clavari general, i llur producte seria satisfet al clavari elegit pels dits creditors, el qual pagaria les pensions de censals atenent al següent ordre de prelación: en primer lloc, els creditors catalans; després (a prorrata), els creditors mallorquins. En el cas que el producte de les impositcions fos insuficient per pagar els censalistes mallorquins, caldria complementar-ho amb altres recursos municipals, és a dir, dels cabals de la clavaria comuna. Aquesta Concòrdia seria vàlida fins que tals censals fossin lluitos o llurs pensions disminuïdes. En aquest cas (i en el cas també que els recursos fiscals augmentessin), si un cop fets els pagaments que el dit clavari tenia assignats sobrava diners, aquest revertiria a favor de l'altre clavari. És important destacar, doncs, el desdoblament de clavaries produït a través

¹⁸ARM, Còdex 12, Llibre Vert, fols. 72 r.-76 v. Se n'inclou un extracte a J.Mª QUADRADO, *Privilegios y franquicias de Mallorca*, edició a cura de R. Urgell, Palma de Mallorca, 2002, pp. 193-94.

«Anuario de Estudios Medievales», 33/1 (2003), pp. 119-169.- ISSN 0066-5061.

d'aquest contracte, que suposà el naixement d'una institució (l'anomenada Universal Consignació) que perviuria durant segles (fins al 1835) com una de les principals institucions del regne, però sota el control, com ja indicava Ll. Muntaner, dels creditors mallorquins. De fet, l'única pretensió d'aquests era assegurar-se el cobrament de les seves pensions, si era possible sense haver de patir cap endarreriment; a més, en el contracte en qüestió no es posa cap èmfasi en l'amortització dels censals. En tot cas, a partir d'ara es sancionava un intervencionisme molt directe dels creditors sobre les finances municipals, cosa que també hem pogut observar en altres localitats arran de crisis financeres similars¹⁹.

En el cas mallorquí, no sembla que les disposicions contingudes en el Contracte Sant servissin ben bé per millorar la situació. El cert és que, al llarg de la primera meitat del segle XV, el problema financer persistí; amb una gran part del seu pressupost consignat a la dita finalitat, el municipi va haver de realitzar noves emissions de deute públic per a fer front a noves exigències. Un exemple d'això fou l'emissió, el 1413, de prop de 30.000 ll.m. per tal de respondre a les demandes formulades pel primer monarca Trastàmara. Són els anomenats "censals del subsidi", als que haurem de fer referència després. Mentrestant, la voracitat del deute públic exigia incorporar nous recursos: el 1413, els afitons (taxes suplementàries de les impositcions) quedaven inclosos en el sistema de la Universal Consignació²⁰.

En tot cas, el compliment de les disposicions del Contracte Sant fou difícil, agreujat encara més per algunes irregularitats, com fou la malversació i desviació de fons a altres finalitats (alguns clavaris foren multats per aquesta

¹⁹A Valls (Camp de Tarragona) es declarava una suspensió de pagaments gairebé per la mateixa època que a Mallorca (1406). Davant això, els creditors, entre els quals destacaven els barcelonins, mogueren totes les fitxes que tenien al seu abast, i una forma de pressió molt eficaç fou empresonar diversos prohoms de la vila en qualitat d'hostatges mentre el municipi no complís amb les seves obligacions censalístiques. El plet amb els creditors cessà quan s'arribà a un acord que en certs aspectes podria haver estat similar a l'establert a Mallorca. Així, entre les mesures aplicades, figura la constitució d'una clavaria de censals específicament destinada a pagar les pensions, que a partir d'aquell moment va quedar sota el control dels creditors. Sobre el procés encetat en aquesta vila, ens remetem al nostre article: J. MORELLÓ, *La crisi financera en una vila del Camp de Tarragona: Valls a principis del s.XV*, dins M. SÁNCHEZ (ed.), *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña Medieval*, Barcelona, 1999, pp. 219-254. Una mica abans que a Valls, es vivia una situació semblant al poble de Vilaverd (Conca de Barberà); cf. F. CORTIELLA, *Història de Vilaverd*, pp. 146-47. També és coneguda la fallida decretada a la ciutat de Tarragona el 1462; cf. J.Mª RECASENS, *La ciutat de Tarragona*, vol. 2, Barcelona, 1975, pp. 242-258; i F. CORTIELLA, *Una ciutat catalana a darreries de la baixa edat mitjana: Tarragona*, Tarragona, 1984, pp. 165-183 i 234-238.

²⁰D'aquí l'aparició, a partir d'aquella data, de llibres de censals venuts sobre els afitons, catalogats a la secció "Diputació" de l'Arxiu del Regne de Mallorca.

raó), cosa que desembocà en la crisi de 1425, quan es va haver de declarar una nova suspensió de pagaments davant la falta de liquiditat; si més no, el que es recaptava a través de les imposicions just servia per pagar el deute intern però no l'extern. El fet és que entre 1425 i 1431 els censalistes catalans haurien deixat de percebre les seves pensions, almenys en part²¹. El 1431 van tenir lloc les negociacions que culminaren amb la firma de l'anomenada "Concòrdia de Barcelona". A la llum dels esdeveniments posteriors, aquest nou acord hauria tingut una major transcendència que l'anterior. Les seves principals clàusules són les següents, tal i com ja les havia exposat A. Santamaría²²:

1r, s'ordenava una reducció dels tipus d'interès de les pensions: els catalans reduïrien a raó de 24.000 per mil (4,16%) i els mallorquins a 30.000 per mil (3,3%). Malgrat això, com assenyalava el mateix A. Santamaría, els creditors mallorquins serien més tard compensats amb una assignació de 8.555 ll. anuals (són els anomenats "refferiments"), que era justament la diferència que deixaven de percebre per consentir aquella reducció. En el cas de no voler acatar aquesta disposició, deixarien de cobrar les pensions.

2n, quedaven consignades al pagament de les pensions —i a les eventuais amortitzacions— totes les imposicions, excepte alguns drets que servien per a atendre les necessitats de la pròpia Universitat;

3r, l'administració dels fons de la Consignació incumbiria dos clavaris elegits pel Consell General de Mallorca, els quals haurien de retre comptes de la seva gestió davant la Junta de creditors catalans. Els dits clavaris haurien de pagar en primer terme les pensions dels censalistes catalans; a part, destinarien una quantitat mínima anual de 10.000 florins a l'amortització de censals. En tercer lloc, es pagarien les pensions dels censalistes mallorquins; en quart lloc, es reservarien 5.000 ll. anuals per a les despeses ordinàries de la Universitat i 450 ll. per a les extraordinàries. En el cas d'existir algun superàvit, s'invertiria en l'amortització de les pensions dels catalans, a banda de la quantia que ja hi havia assignada. La qüestió de les anualitats pendents

²¹Efectivament, tals pagues foren suspeses en considerar que en primer lloc calia pagar als censalistes mallorquins (i no pas al revés, com disposava el Contracte Sant), segons es fa constar a ARM, AH, núm. 4296. En aquest llibre de comptes (estudiat per M. VALLS, *Sistema fiscal y deuda pública de Mallorca (1425-1426)*, UIB, 1985, tesi de llicenciatura inèdita), s'inclou el llistat d'un reduït nombre de censalistes catalans a causa precisament de la dita suspensió. En canvi, s'hi anoten tots els censalistes mallorquins: un total de 308.

²²Cf. A. SANTAMARÍA, *El Reino de Mallorca cit.*, p. 145. Capítols transcrits a J.Mª QUADRADO, *ob. cit.*, pp. 181-83.

(darreratges) es resoldria amb l'emissió de nous censals per un import global corresponent al total del que hauria d'haver-se pagat.

En suma, la Concòrdia de 1431 va anar més lluny de l'establert un quart de segle abans. Es mantenia, d'una part, l'ordre de preferència a favor de les pensions que cobraven els catalans (els quals en aquest moment acaparaven un 55 %) i d'una altra part es donava impuls a l'amortització de les rendes que aquests percebien. Això, de realitzar-se com estava previst, suposaria obrir un procés d'eliminació del deute extern. De fet, durant la primera meitat del segle XV, hi va haver, segons sembla, un retrocés d'aquest deute que alguns historiadors consideren que s'hauria fet en benefici del deute intern. En aquestes circumstàncies, les actuacions dutes a terme durant les dècades de 1430 i 1440 haurien estat de crucial importància per a intentar reconduir el problema del deute cap a una situació més favorable als interessos de l'oligarquia mallorquina. Perquè, efectivament, si les classes dirigents del municipi mallorquí varen veure la necessitat de canviar l'ordre de les coses, no era precisament per voler alleujar els seus conciutadans de la pressió fiscal que requeia damunt ells —ni, com A. Santamaría havia indicat, per poder atendre millor las necessitats generals de l'illa—, sinó per a acaparar el deute en profit propi.

De fet, la situació del Regne no podia ser pitjor si fem cas de les declaracions recollides a l'enquesta realitzada el 1440, en la que es feia una descripció bastant dramàtica de la situació econòmica i demogràfica en la que es trobava l'illa, si bé a fi i efecte d'intentar impressionar els creditors catalans. Així, el quadre dibuixat aleshores no podia ser més desolador a causa de la pobresa de les gents del Regne, la disminució de les rendes de la terra i l'abandó dels cultius, les mortaldats, les caresties i l'encariment dels productes agrícoles, la despoblació i l'emigració, el deteriorament de les vivendes...²³.

3. ELS CENSALISTES CATALANS A LA LLUM DEL CAPBREU

Per a il·lustrar més al detall quina era la situació del deute extern català a l'època immediatament posterior a la Concòrdia de Barcelona comptem amb un capbreu que es troba a l'Arxiu del Regne de Mallorca.

²³Vegeu P. CATEURA, *Una enquesta sobre la situació econòmica i demogràfica de Mallorca l'any 1440*, "Fontes Rerum Balearium", 1 (1990), pp. 53-93.

«Anuario de Estudios Medievales», 33/1 (2003), pp. 119-169.- ISSN 0066-5061.

Naturalment, aquest arxiu conté nombrosos registres relacionats amb el tema del deute municipal, tant pel que fa a l'emissió de rendes com sobretot pel que fa al pagament de les pensions²⁴. Per a la primera meitat del segle XV hi ha diversos volums catalogats, en principi, en dues seccions diferents: Arxiu Històric (AH) i Diputació (D), sense comptar altres registres adscrits a la Procuració Reial (PR), els quals es relacionen amb les confiscacions realitzades per la monarquia als creditors catalans en el període de la guerra civil catalana²⁵. Dins la secció de la Diputació, podem destacar l'existència d'una sèrie de registres que porten el títol de "Llibre de censals de la Consignació" i que abracen diversos períodes. En aquests voluminosos registres, el primer dels quals s'inicia precisament el 1405, s'hi anoten els successius pagaments de cada pensió seguint els mesos de l'any. Cada volum comprèn un semestre: de gener a juny i de juliol a desembre (no en va, l'estipulat al Contracte Sant es posà en vigor l'1 de juliol d'aquell any). Dissortadament, no s'han conservat dos registres consecutius per a un mateix any, un inconvenient que pot ser obviat a través de la font objecte ara d'estudi.

3.1. *La font utilitzada: contextualització i particularitats d'un capbreu de censals*

El registre en qüestió (catalogat dins la secció Arxiu Històric amb el número 6595) és, que sapiguem, l'únic conservat que permet conèixer en tota la seva globalitat quin era el deute contret amb el Principat per a l'època anterior a la Guerra Civil catalana. Segons s'assenyala al final del llibre, fou resultat del trasllat d'un capbreu realitzat per manament del noble Francesc d'Erill, virrei de Sardenya, i del governador Arnau de Vilademany. Probablement, aquesta referència ha servit per datar el dit registre entre 1454 (després de finalitzada la Revolta Forana) i 1458 (any de la mort del Magnànim), tot i que no conté cap dada directament referida al moment de la seva confecció. El susdit F. d'Erill fou enviat a l'illa el juliol de 1452 per tal

²⁴Cal remetre's aquí a un recent article de R. Urgell, en el que es dona compte i es fa una descripció arxivística de tots els registres i còdexs relacionats amb el deute públic, incloent-hi el que aquí analitzarem: R. URGELL, *L'escrivania de la Universal Consignació i la seva documentació (segles XV-XVI)*, dins AADD, "Homenatge a Guillem Rossello Bordoy", vol. 2, Palma, 2002, pp. 969-80.

²⁵Aquest tema té com a principal estudiós el mateix R. URGELL, *El regne de Mallorca a l'època de Joan II. La guerra civil catalana i les seves repercussions*, Palma, 1997.

«Anuario de Estudios Medievales», 33/1 (2003), pp. 119-169.- ISSN 0066-5061.

de sofocar la dita revolta, sent nomenat per aquest fet lloctinent general per tal de regir la Governació juntament amb el ja mencionat Vilademany. Va estar en el càrrec fins a la seva destitució, que es produí l'abril del 1458²⁶. Sigui com sigui, el manuscrit es degué confeccionar després de la revolta camperola, ja en els darrers anys del regnat del Magnànim. D'aquesta manera, el dit monarca hauria volgut conèixer la situació en què es trobava l'endeutament de la Universitat envers el Principat. Ara bé, ¿quin interès tenia el monarca en aquest afer? La resposta ens la donarien els estudiosos del període: segons A. Santamaría, el citat F. d'Erill utilitzà els fons consignats al pagament dels censals per a finançar les tropes mercenàries que s'endugué amb ell d'Itàlia. I, segons R. Urgell, fou ell qui causà una (nova) suspensió de pagaments fins 1454 per tal de pagar aquelles tropes amb la intervenció de la Consignació²⁷. Així doncs, és molt possible que el registre que ara ens ocupa fos utilitzat, almenys en part, per a poder subvenir a aquelles despeses, que hom xifra en 2.000 ducats mensuals.

La font en qüestió fou parcialment explotada per R. Urgell, bo i presentant alguns resultats globals a partir de les pensions que s'hi troben consignades. Nosaltres, en aquesta ocasió, hem pretès anar més enllà, prenent en consideració tot el cabal informatiu que ens proporciona la font, amb la qual cosa esperem de poder oferir una anàlisi força més completa. Així, donarem a conèixer un aspecte que el dit autor refusà fer en relació a aquest registre, com és veure la distribució dels censalistes per grups socials, cosa que també ens ha de permetre identificar els principals beneficiaris del deute censal mallorquí. Abans de res, volem destacar algunes de les particularitats de la font.

Atenent a la naturalesa del registre, el que trobem és un inventari de pensions de censals. En el primer foli apareix escrit "Así avall aparen (...) tots los censals que la universitat de la ciutat he regne de Mallorques fa quascun any a creedors de la ciutat de Barcelona e Principat de Cathalunya". La inspecció i anàlisi pormenorizada del contingut ens dóna suficients garanties sobre el caràcter íntegre del registre²⁸. Ara bé, aquest capbreu es

²⁶Cf. G. MORRO, *L'Alçament Forà*, Palma, 1998, p. 90; R. URGELL, *El regne de Mallorca a l'època de Joan II cit.*, p. 24.

²⁷Cf. A. SANTAMARÍA, *El Levantamiento Foráneo*, dins J. MASCARÓ (coord.), *Historia de Mallorca*, Palma, 1970, p. 341; R. URGELL, *El regne de Mallorca a l'època de Joan II cit.*, p. 43; ÍDEM, *Les finances al Renaixement cit.*, p. 39.

²⁸De fet, no hi trobem a faltar cap full: a la part final del llibre s'indica el nombre de folis escrits que ocupava el registre, concretament 92, cosa que es correspon amb els que té numerats.

composa de tres parts que d'alguna manera condicionen la seva explotació integral: la primera part presenta una relació de tots els censals de la Consignació successivament anotats per cada mes, des de gener fins a desembre. És la part que ocupa més pàgines del registre [=56]; la segona està constituïda per una sèrie de censals —no molts— que estaven consignats al pagament de l'anomenat subsidi, que es remuntava al 1413; la tercera part es refereix als censals venuts pel síndic Pere Net a compte de les pensions que havien quedat pendents fins l'1 d'agost del 1431, segons l'estipulat a la Concòrdia d'aquest any. Al seu torn, s'hi anoten en primer lloc els censals, els contractes dels quals foren intervinguts pel notari barceloní Pere Roig i, en segon lloc, els que ho varen ser en poder del notari mallorquí Bernat Esplugues. Malgrat aquesta compartimentació interna, el fet és que tots els assentaments anotats es refereixen a persones o a institucions del Principat que tenien establerts vincles censalístics amb Mallorca, fins al moment de l'amortització del censal o del seu traspàs a favor d'altres beneficiaris, que la majoria de vegades resulten ser també catalans.

Com en qualsevol capbreu de censals, la informació es presenta de forma bastant concisa i bàsicament respon al següent clixé:

—nom del censalista, sovint fent distinció entre la persona propietària i la usufructuària de la pensió;

—la data concreta de pagament de la pensió, el que val per a la primera i segona part, però ja no per a la tercera, on aquesta dada s'omet pel fet d'estar referenciat tot a una única data;

—el for del censal (quasi sempre a raó de 24.000 per mil, o sigui, al 4,16%, que era el tipus d'interès adoptat a la concòrdia de Barcelona);

—el muntant del capital (només en pocs casos hom oblidà o prescindí d'anotar-ho);

—l'import de la pensió (en lliures, sous i diners, àdhuc malles), al marge dret de cada pàgina.

A més, en alguns casos s'indica si la dita pensió fou amortitzada, per part de qui (nom del síndic interventor) i a vegades també l'any de l'operació. Cal posar atenció, d'altra banda, en les informacions afegides a continuació d'alguns assentaments, i que tenen a veure amb traspassos a altres titulars (de la pensió íntegra) o bé a l'amortització de sols una part de la pensió. Molts dels censals amortitzats apareixen ratllats, indicant d'aquesta forma que havien estat cancel·lats, almenys de la forma com varen ser registrats inicialment.

Totes aquestes dades poden ser, doncs, interessants de cara a tenir un coneixement exhaustiu de totes les rendes percebudes per aquest col·lectiu a

mitjan segle XV Evidentment, també hauria estat interessant conèixer la data de creació de cada censal, informació que, atenent als motius i a l'època —ja tardana— de confecció del capbreu, ja no interessava consignar.

En tot cas, cal prendre algunes precaucions a l'hora d'utilitzar aquest registre, per exemple en relació amb les quanties de les pensions, puix que hi ha anotacions que són desglossaments de la pensió precedent. Es tracta de pensions en les que una part de la quantia havia estat traspasada a una altra persona, de manera que a continuació s'anota la part de pensió cedida així com la resta que seguia adscrita al primer titular; així, per a una mateixa pensió podem tenir escripturats tres assentaments amb indicació de tres quanties diferents, si bé tot referit a una sola pensió. Evidentment, no és factible sumar totes aquestes quantitats com si fossin pensions distintes; altrament, obtindríem resultats inflats, tant pel que fa al nombre de pensions com pel que fa al seu muntant. En relació a aquest problema, també hi compta el fet que no es tracta d'un registre referit a un any en concret, sinó a un període de varis anys, que caldria situar entre 1432 (després, per tant, de la Concòrdia de 1431) i 1449, com es dedueix de les dates extremes que apareixen indicades a les anotacions marginals relatives a les amortitzacions. Aquest fet explica algunes de les variacions que es donen entre els titulars de censals.

En tot cas, la font en qüestió permet tenir plenament identificats tots els creditors catalans, no sols quant als noms sinó també quant al seu estatus social o professional en un nombre important de casos; d'una altra banda, permet saber quin seria el pes dels censals catalans en tota la seva globalitat, tant pel que es refereix al muntant de les pensions com també al volum dels capitals. Finalment, també permet conèixer, fins a cert punt, quins haurien estat els resultats de la política d'amortització portada a terme pel municipi de Mallorca respecte a aquest col·lectiu. Tractarem cada un d'aquests aspectes en els dos apartats que segueixen.

3.2. *Els censalistes catalans: radiografia del col·lectiu*

Doncs bé, en aquest capbreu trobem censats prop de 340 censalistes a títol individual. El nombre exacte és difícil de determinar, atès que s'inclouen alguns titulars referits a varies persones. Molts d'ells apareixen inscrits varies vegades, en tant que percebien més d'una pensió o en tant que la seva pensió es cobrava en dos moments diferents de l'any. Bastants dels censalistes anotats a la primera (i segona) part del capbreu també apareixen

anotats a la tercera, en aquest cas a compte de pensions que havien motivat endarreriments per part de la Universitat, d'acord amb el que ja hem dit més amunt. En tot cas, qui més pensions percebia era el ciutadà Pere de Malla, el qual apareix mencionat en 8 ocasions. Ara bé, no sempre podem estar segurs que es tracti de la mateixa persona en funció del caràcter escuet de les dades subministrades, a banda d'altres problemes d'identificació derivats de les variacions que solen presentar les grafies dels noms i d'alguns casos de lectura dubtosa. També cal tenir present que alguns apareixen anotats en nom propi i que altres ho fan en representació d'altres persones. Sobre això, ja hem indicat la distinció que es feia entre les persones que eren propietàries de la renda i les que tan sols n'eren usufructuàries, com és el cas d'alguns homes que es feien càrrec dels censals de les seves respectives cònjugues ("per la dot de sa muller"); també figuren algunes vídues usufructuàries de rendes, la propietat de les quals era adjudicada als seus fills²⁹. En alguns casos el gaudi d'una renda (o d'una part d'una renda) era només a títol temporal ("de sa vida tan solament"). Com ja indicava Y. Roustit en el seu estudi sobre el deute públic de Barcelona a la segona meitat del segle XIV, tals cessions podien ser parcials o completes, temporals o definitives³⁰. Naturalment, l'interès del confeccionador del capbreu estava en conèixer la situació actual de la renda donant constància no sols de qui era la persona titular de la renda sinó també de la que la devia percebre i dels possibles canvis que s'haguessin pogut produir. Tals apreciacions, i d'altres referides a traspassos en herència, alienacions, etc., enriqueixen l'anàlisi de la font (una font que no passaria de ser, en principi, un simple inventari nominal de censalistes) en tant que permeten conèixer alguns aspectes més dels drets que planaven sobre aquestes rendes, a banda també dels vincles familiars establerts entre alguns censalistes.

A la xifra indicada abans cal afegir-hi, d'altra banda, una sèrie d'institucions religioses (13 convents o monestirs, entre els quals el que més vegades surt mencionat és el convent de predicadors de Barcelona, també en 8 ocasions) i diversos censals adscrits a beneficis eclesiàstics ("aniversaris"), institucions assistencials (hospitals) i caritatives, com, per exemple, el "bací

²⁹En aquests casos, es fa menció al marit difunt, com de vegades també es fa esment al nou marit, a propòsit de vídues que s'havien tornat a casar.

³⁰Cf. Y. ROUSTIT, *La consolidation de la dette publique à Barcelone au milieu du XIV siècle*, "Estudios de Historia Moderna", 4 (1954), pp. 143.

dels pobres vergonyants de Santa Maria de la Mar”. Tot plegat, tindríem prop de 360 identificacions distintes.

Segons els nostres càlculs, els censalistes catalans acumulen un total de 791 pensions. Una gran majoria d’aquestes pensions (704) eren percebudes per barcelonins, quedant la resta (87) consignada a altres persones/institucions del Principat³¹. Com es veu, hi havia una majoria aclaparadora de censalistes barcelonins. Per tant, parlar dels censals de Catalunya o de Barcelona és gairebé la mateixa cosa.

Com era previsible, en el capbreu apareixen mencionats alguns dels llinatges més importants de la Barcelona de l’època, com els Dusai, els Marquet, els Santcliment, els Malla, els Gualbes, els Fiveller... A través d’aquesta font, veiem desfilar, doncs, alguns dels personatges més importants de l’oligarquia barcelonina, que coneixem a través dels estudis de C. Batlle i d’altres historiadors³². Per donar un exemple, s’esmenta Joan Fiveller, probablement el fill del famós conseller que en nom del municipi barceloní reclamà a Ferran I el pagament de les impositcions. El susdit Fiveller percebia 5 pensions per un valor total de 130 ll. Cal suposar que molts dels censalistes esmentats a la dita font també percebien rendes sobre el propi municipi de Barcelona com també ho farien sobre altres municipis catalans (per exemple, Antoni Clapers, ja difunt en el registre en qüestió, i la seva filla/hereva Celestina els trobem com a censalistes a Valls durant la dècada de 1420), tot això al marge de les rendes establertes en l’àmbit privat.

Podem classificar aquests censalistes en els següents grups (dins de cada un també comptabilitzem les vídues i els hereus de persones identificades amb tal o tal altre professió o condició social): els nobles, incloent-hi tant els de més alta alcúrnia com els simples cavallers i donzells; els ciutadans (en principi els que eren de Barcelona, encara que també trobem indicats alguns

³¹Aquests resultats són obtinguts per defecte, ja que en molts casos ni tan sols d’indica que fossin barcelonins. Així doncs, hem considerat com a “no barcelonins” només aquells censalistes que són expressament adscrits a altres ciutats i viles del Principat. També tenim plantejats alguns interrogants respecte d’alguns individus que podrien haver canviat de residència, cosa perfectament lògica atenent al llarg període cobert pel capbreu. Aquest seria el cas de Berenguer Miquel, cavaller de Girona segons figura en una ocasió, i un homònim seu, també cavaller, que en un altre assentament surt domiciliat a Barcelona.

³²Evidentment, la principal obra de referència és C. BATLLE, *La crisis social y económica de Barcelona a mediados del siglo XV*, 2 vols., Barcelona, 1973. Sobre un dels llinatges més importants de Barcelona: C. BATLLE, *La oligarquía de Barcelona a fines del siglo XV: el partido de Deztorrent*, “Acta Historica Archaeologia Mediaevalia”, 7-8 (1986-1987), pp. 322-335. Des d’una perspectiva més general, vegeu F. SABATÉ, *Ejes vertebradores de la oligarquía urbana en Cataluña*, “Revista d’Història Medieval”, 9 (1998), pp. 127-154; J. FERNÁNDEZ TRABAL, *De “prohoms” a ciudadanos honrados cit.*, dins “Ibidem”, 10 (1999), pp. 331-372.

que ho eren d'altres ciutats catalanes, com Vic i Girona); els mercaders (amb inclusió d'alguns especiers); el grup constituït per juristes, notaris, metges i funcionaris, que podem etiquetar, genèricament, com a professions liberals; les institucions eclesiàstiques (sobretot convents); i la resta, on col·loquem en principi tots aquells censalistes que no poden ser adscrits a cap dels anteriors grups per no tenir cap altra referència identificatòria més enllà del nom. Tot i així, és probable que alguns individus comptabilitzats en aquest últim grup haguessin de resituar-se entre la classe ciutadana. La menció a determinats llinatges (Gualbes, Dusai, Soler, Destorrent...) així ho fa sospitar³³.

Els resultats obtinguts a nivell global són força eloqüents, segons les dades recollides a la Taula I de l'Apèndix. El grup que acumula un major nombre de pensions (prop de 200, equivalent a $\frac{1}{4}$ part del nombre total) és el dels ciutadans, seguit dels nobles i l'Església (al voltant de 130 pensions cada un), els mercaders (poc menys de 100) i les professions liberals (prop de 60). En el gràfic núm. 1 podem veure quina és la distribució de pensions entre els barcelonins i la resta de censalistes catalans. La desigual repartició de pensions es posa igualment de manifest a l'hora de tenir en compte els respectius muntants, tal com podem apreciar a través del gràfic núm. 2. Així, els ciutadans acumulen un 30% (unes 2.240 ll.), seguit dels nobles (18%), l'Església (15%), els mercaders (9%) i les professions liberals (5%). Així doncs, no hi ha cap dubte que el principal grup censalista era el dels ciutadans: com es veu, de tot el diner transferit per la Universitat de Mallorca a Catalunya, entre $\frac{1}{4}$ i $\frac{1}{3}$ part revertia a favor de la classe ciutadana del Principat. De fet, la distribució d'aquest deute extern no sembla ser molt distint respecte del deute intern, a l'hora d'establir comparacions amb els resultats presentats per R. Urgell en relació al 1432³⁴. Tot seguit passem a individualitzar els censalistes més destacats de cada grup, donant prioritat de moment als barcelonins³⁵:

³³Podem destacar el cas de Guillem Destorrent, perceptor de set pensions, una de les quals fou traspasada al ciutadà Pere Destorrent, probablement parent de l'anterior; això no obstant, en cap d'aquelles set pensions no es fa cap reconeixement del dit Guillem com a ciutadà.

³⁴Així, entre els censalistes mallorquins, també el major nombre de títols era acaparat pels ciutadans, als que seguirien en importància l'Església (clergat i institucions) i els militars (nobles), mantenint bastant de distància envers els mercaders, que tenien una menor presència; amb un número baix de pensions, es troben uns altres dos grups: menestrals i notaris; vegeu R. URGELL, *Dinàmica del deute públic cit.*, p. 695.

³⁵A l'Apèndix oferim un llistat de tots els individus i institucions que apareixen registrats a l'indicat capbreu ordenats alfabèticament.

—Els ciutadans

Entre els noms que surten anotats amb més freqüència tenim els següents: Pere de Malla (com a titular de 8 pensions o pagues), Bertran Desvall (7 pensions), Joan Boscà i Tomàs de Rajadell (cada un amb 6 pensions), a més de Joan Fiveller, Pere Ballester, Pere Girgós i Antoni de Vilatorta (5 pensions cada un). La pensió més alta (unes 83 ll.) correspon a Pere Ballester, però a partir de la suma de les altres quatre pensions que percebia, cobrava un total de 220 ll. El segueix Pere de Malla amb prop de 200 ll. Que acumulin més de 100 ll., sols podem destacar set ciutadans: P. Girgós, Bertran Torró, Antoni de Vilatorta, Bertran Desvall, Francesc Llobet, Joan Fiveller, Tomàs de Rajadell, i també Guillem Romeu, en el cas de tenir en compte també les dues pensions que percebia la seva muller.

Els ciutadans barcelonins acumulen 188 pensions, que sumen un total de 3.451 ll. Això representa un 31 % respecte del muntant percebut per tots els barcelonins.

—Els nobles

Com a membres de l'alta noblesa catalana figuren alguns Ballester i Pinós (ambdós llinatges estaven emparentats³⁶), a banda d'Arnau Dorcau, representat per la seva muller Elionor. En tot cas, la major part de la noblesa registrada ho era de la baixa: concretament, tenim registrats 27 cavallers i 12 donzells, a banda dels titulars femenins. No tots ells farien residència a la Ciutat Comtal; alguns, si més no, són esmentats com a senyors de castells o de cases ubicades al camp, com indicarem més endavant. Lògicament, aquesta noblesa de baix rang tindria més motius que l'alta per a buscar en el món del censal una font addicional d'ingressos per tal d'intentar mantenir el seu estatus en una època —recordem-ho— de crisi de les rendes senyorials³⁷.

Els residents a Barcelona percebien 116 pensions, amb una quantia situada per damunt de les 2.000 ll. que representa un 18 % del total consignat pels barcelonins. La pensió més alta (poc més de 58 ll.) correspon al cavaller Guillem Almogàver. En contrast, n'hi havia que percebien pensions per quantitats bastant o molt petites. Qui cobrava més quantitat de diner (prop de 195 ll.) era Andreu Ballester, en tant que perceptor com a mínim de set

³⁶La muller de Ramon de Pinós, que es titula senyor de les baronies de Melan i de la Portella, era una Ballester.

³⁷Aquest fet contrasta amb la baixa participació d'aquest col·lectiu entre els creditors de Barcelona a la segona meitat del segle XIV; cf. Y. ROUSTIT, *art. cit.*, p. 133.

pensions. Darrera seu trobem dos cavallers (Guerau de Palou i Francesc de Pau) i un donzell (Joanet de Montbui), en tant que perceptors de quanties situades per damunt de les 100 ll.

—Els mercaders

Els barcelonins (de fora Barcelona sols tenim expressament indicat el cas de Joan Serdà, habitant de Queralbs) percebien un total de 92 pensions, per un muntant de 1.165 ll. (entre 10-11% del total). Entre els perceptors de les pensions més altes trobem Leonardo de Doni (41 ll.) —d'una família florentina instal·lada a Barcelona— i Gabriel Gomis (39 ll.). Per quanties de conjunt, destaca el mateix Leonardo amb un total de gairebé 87 ll., que inclou quatre pensions diferents. En tot cas, és evident que estem en uns nivells inferiors en comparació amb els resultats obtinguts pel que fa als altres dos grups comentats fins aquí. La menor presència de mercaders ja era una qüestió observada en el propi municipi barceloní a la segona meitat del segle XIV. Això s'ha acostumat a atribuir —així ho feia Y. Roustit— a una divergència d'interessos entre un i altre estament, és a dir, a la preferència dels mercaders per invertir els seus capitals en activitats productives i als majors avantatges que tenien els ciutadans a l'hora de subscriure deute públic, atès que també estaven molt més implicats en la vida política³⁸. Sigui com sigui, en el cas que analitzem, les pensions percebudes pels mercaders eren menys altes que les que percebien els ciutadans, cosa que pot ser copsat en primera instància com a signe d'un menor potencial econòmic, deixant de banda alguns casos puntuals de mercaders que havien aconseguit ascendir a la condició ciutadana. A través del capbreu que ens ocupa, podem conèixer els lligams familiars existents entre alguns mercaders³⁹.

Ara bé, una anàlisi compartimentada per grups no ens ha de fer oblidar que existien estretes relacions entre persones de distinta condició, cosa que és especialment notòria entre les capes socials mencionades fins aquí. Com és sabut, entre algunes famílies hi podia haver branques ennoblides. Aquest sembla ser el cas dels Ballester, ja que, entre els diversos individus que porten aquest cognom, els uns són mencionats com a ciutadans i els altres

³⁸Cf. Y. ROUSTIT, *art. cit.*, p. 131.

³⁹Hi ha casos de germans censalistas, ambdós dedicats a la professió mercantil, com Berenguer i Valentí Gibert. Altres famílies de mercaders eren els Santjust (Francesc i Bartomeu, probablement germans), els Samer (són mencionats Jaume i Pau, si bé per separat), els Pujada o els Ferrer, entre altres.

com a nobles. Tots els Ballester (ciutadans i nobles) es reparteixen un total de 18 pensions, que suposen 577 ll., equivalents a unes 13.868 ll. de capital. De la mateixa manera, podríem destacar els Gualbes, entre els quals també hi havia algun noble (en aquest cas cavallers): tots ells tenen adjudicades 27 pensions; les quanties percebudes sumen 429 ll., equivalents a poc més de 10.310 ll. de capital.

El capbreu també es fa eco d'alguns casos d'ascens social: de ciutadans a nobles⁴⁰, però sobretot de mercaders a ciutadans, com resulta del fet que alguns censalistes siguin inscrits com a ciutadans, tot i seguir conservant la menció a la professió de mercader⁴¹. Els percentatges podrien variar un xic en el cas de considerar dins el grup mercantil també aquells que tenien reconegut l'estatus ciutadà; en tot cas, hem preferit comptabilitzar-los com a ciutadans, si més no perquè es tractaria de persones més ben posicionades que la resta de mercaders. Així mateix, també es mostren vincles entre alguns mercaders i cavallers⁴².

—Les professions liberals

Com hem vist, aquest grup era més reduït en nombre, per la qual cosa també acaparava molt menys: els barcelonins acumulen poc més de 50 pensions, percebent prop de 600 ll. (entre 5-6%). Com a juristes, figuren persones etiquetades com a doctors o bé com a simples llicenciats en lleis. Tal és el cas de Francesc Castelló, doctor en lleis, de Guillem Burrull, llicenciat en decrets, o dels hereus de micer Pere Basset, llicenciat en lleis, a banda d'algunes vídues, els marits difunts de les quals apareixen identificats com a juristes. Tots serien barcelonins, excepte Pere Colomer, que estava domiciliat

⁴⁰Trobem el cas d'un cavaller (Galceran Burguès) que anteriorment havia estat ciutadà.

⁴¹Per exemple, en el cas de Jaume Descoll o del ja difunt Antoni Clapers, representat per la seva filla. Els vincles establerts entre els mercaders i la classe ciutadana es palesen en altres casos: d'això en dona fe Sibil·la, vídua del mercader Nicolau Pujada i després vídua de Joan Ros, ciutadà.

⁴²Trobem associats un cavaller (Pere Joan Ferrer) amb el fill d'un mercader, el difunt Bartomeu Ferrer, ja que ambdós censalistes eren cosins germans. Naturalment, la màxima aspiració, tant dels ciutadans com dels mercaders, era assimilar-se a la condició noble; al llarg dels segles XIV-XV es produí un procés d'equiparació dels ciutadans honrats amb la baixa noblesa de cavallers; cf. J. FERNÁNDEZ TRABAL, *art. cit.*, p. 344; vegeu també M-C. GERBET, *Patriciat et noblesse à Barcelone à l'époque de Ferdinand le Catholique. Modalités et limites d'une fusion*, dins AADD, *Villes et sociétés urbaines au Moyen Âge*, "Hommage à M. le Professeur Jacques Heers", París, 1994, p. 138-140; J. AURELL, *Els mercaders catalans al quatre-cents. Mutació de valors i procés d'aristocratització a Barcelona (1370-1470)*, Lleida, 1996.

a Hostalric i que exercia com a jutge al vescomtat de Cabrera. Entre els restants censalistes barcelonins, el més destacat és el sobredit Francesc Castelló, com a perceptor d'unes 71 ll. a partir de les tres pensions que rebia, dos de les quals ho eren en qualitat d'usufructuari pel dot de la seva muller Joana. Aquest col·lectiu de professionals del dret representa si fa no fa la meitat del grup considerat aquí, en tant que acapara 30 pensions per un total de 341 ll.

Dins aquest mateix grup, segueixen en importància els funcionaris. Així, com a censalistes de la Universitat de Mallorca també trobem alguns oficials reials, com el tresorer Bernat Sirvent (perceptor de quatre pensions per un total de poc més de 74 ll.) i Miquel Servera, de l'ofici de Mestre Racional. A banda, s'esmenten les vídues d'alguns altres funcionaris, com la de Bernat de Jonquers, que havia estat secretari reial, la de Bernat Serra, batlle general, la de Pere de Basanta, protonotari de la reina, així com la d'un domèstic del rei (Joan Loral). També caldria afegir-hi el cas d'Antoni Tallander, àlies mossèn Borra, que, encara que no s'indiqui a la nostra font, era el bufó d'Alfons el Magnànim. Com es veu, la gent de l'entorn del rei, al marge del seu ofici o posició jeràrquica, també estava força involucrada en el negoci rendal.

En canvi, el nombre de notaris és bastant més minoritari que el dels juristes i funcionaris. N'hi havia alguns que eren de fora Barcelona, com el gironí Miquel Pere. Pel que es refereix al col·lectiu barceloní, pròpiament només hi ha citat un notari; la resta es tracta de vídues i hereus de persones que exerciren aquesta professió. En el ram de la medicina, les referències que tenim són indirectes, ja que sols sols s'esmenten dues dones: la muller de mestre Bernat de Granollacs, batxiller en medicina, i la vídua de mestre Pascal Llorenç, de professió físic⁴³.

—Altres censalistes laics

Dins aquest apartat incloem censalistes que estan menys representats en aquest capbreu, com és el cas dels menestrals: s'inclouen varis paraires (com a tals, alguns potser podrien ser considerats com a integrants del patriciat urbà) i altres oficis representats per una sola persona: un cuirater, un ballester, un pallier, un patró de nau, un corredor de bestiar..., així com la

⁴³Respecte del primer, vegeu C. BATLLE, *Els Granollacs, metges de Barcelona (segle XV). De la cort del rei a la beneficiència parroquial*, dins M. RIU (dir.), *La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña medieval*, vol. 2, Barcelona, 1981-82, pp. 383-414.

vídua d'un llaurador i la d'un perpunter, sense comptar altres referències indirectes de persones esmentades com a administradors de marmessories. En tot cas, la participació de la classe menestral és molt baixa —pràcticament testimonial— a la font que estem analitzant. És evident que les gentes d'ofici, amb excepcions, no formaven part de les classes urbanes més específicament rendistes.

Dins d'aquest grup tenim consignades una dotzena de pensions adscrites a diferents marmessories, entre les quals destaca la de Bertran Nicolau, que rebia 125 ll. S'anota, d'altra banda, una única institució d'àmbit privat, com era l'hospital de Pere dez-Vilar (a propòsit de dues pensions). També trobem com a beneficiaris de pensions de censal persones situades gairebé a les antípodes de l'espectre social, com seria el cas de Caterina, identificada com a esclava d'un mercader (Pere Prexana), fémina que cobrava una pensió molt baixa, probablement per donació del susdit amo. A banda de donacions o de traspassos en caràcter d'usdefruit, les transmissions per herència o per alienacions, amb la consegüent atomització de les pensions percebedores, hauria facilitat la incorporació a l'àmbit del censal de persones que tenien un nivell econòmic més modest. Si més no, podem pensar que, a mitjan segle XV, tots aquests processos estaven en un estadi evolutiu força avançat.

—Els eclesiàstics

Les transferències de mans laiques hauria estat la via d'adquisició preferent de censals per part d'alguns dels religiosos i institucions eclesiàstiques que apareixen mencionades en aquesta font. A nivell individual, registrem una quarantena d'eclesiàstics de diferent rang: varis canonges (la majoria de la seu de Barcelona), una vintena de preveres (com a beneficiaris de capellanies o benifets), a més d'alguns clergues (2), frares (2) i vàries monges, concretament set, com les dues Gualbes del monestir de Jonqueres. També figuren alguns superiors, com el prior d'un monestir (el benedictí de la Llacuna) i una abadessa (Constança de Cabrera), que ho era del convent de Valldonzella. De totes maneres, no sempre està clar si la pensió seria percebuda a títol individual o en nom de tota la comunitat⁴⁴. Altrament, també apareixen cobrant censals vàries esglésies parroquials de Barcelona (la del Pi, Sant Miquel, Santa Maria del Mar, Sant Pere, Sant Joan, Sant Vicenç de

⁴⁴Almenys en un cas, la propietat del censal corresponia a la institució (el convent de la Mercè de Barcelona) i l'usdefruit al seu prior (fra Pere Roma).

Malla)⁴⁵ i diversos convents, tant masculins com femenins, com el dels predicadors [dominics] i els de la Mercè, Pedralbes, Santa Clara, Santa Maria del Carme, Valldonzella... i Santa Maria de Jonqueres, convent que posseïa un considerable patrimoni a Mallorca⁴⁶. Però també s'esmenten monestirs d'altres localitats, com el de la Mercè de Vic i el de framenors de Girona, i d'altres, inclòs el monestir (priorat) aragonès de Sixena, que és l'únic titular censalista situat fora del Principat, encara que estigués localitzat dins el bisbat de Lleida. Dins aquest grup també hem comptabilitzat l'hospital de la Santa Creu, institució perceptora de 7 pensions per un total d'unes 78 ll., a banda d'una pensió de 125 ll. que tenia compartida amb el convent del Carme⁴⁷.

De les 133 pensions adscrites a eclesiàstics, 73 eren percebudes per religiosos a títol individual⁴⁸. Les restants es vinculen a institucions, les quals es beneficiaven de pensions bastant més substancials, en comparació amb les que percebien els eclesiàstics a títol individual. En tot cas, la majoria d'aquests censalistes s'adscriuen a l'àmbit barceloní, acumulant 112 pensions que sumen prop de 1.368 ll., equivalent a un 12% del total.

—Els censalistes no barcelonins

Per últim, pel que respecte a aquest grup de censalistes, importa establir la geografia de les localitzacions. Així, a banda de Barcelona, hi ha persones d'altres tres ciutats catalanes, com són Girona, Vic i Vilafranca del Penedès (cap menció, en canvi, a ciutats com Lleida, Cervera, Manresa, Tarragona, Tortosa, etc.). A part surten esmentades diverses viles i llocs de poca entitat situats a les diòcesis tant de Barcelona com de Girona i de Vic, o sigui, dins l'entorn més o menys immediat d'aquests centres urbans. De fet, alguns eren titulars d'algunes senyories situades a les proximitats de la ciutat

⁴⁵Els anomenats "bacins de pobres vergonyants" es vinculen amb dues parròquies: la de Santa Maria del Mar (a la font: de la Mar) i la de Sant Pere.

⁴⁶Vegeu M. COSTA, *Notícia de les possessions del monestir de Jonqueres a les Illes Balears*, dins "Actes del XIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó". Comunicacions, I (Primera Part), Palma, 1989, pp. 61-71; M.^aJ. BORDOY, *Algunes notes sobre les possessions del monestir de Santa Maria de Jonqueres de Barcelona a Mallorca*, "Botlletí de la Societat Arqueològica Lul·liana", 57 (2001), pp. 105-16.

⁴⁷Les dues úniques institucions assistencials mencionades al capbreu (l'hospital de la Santa Creu i el de P. Desvilar) percebien 10 pensions per unes 170 ll. (comptant només la meitat de la dita pensió de 125 ll.), cosa que suposaria un 1,4% respecte del total de quanties.

⁴⁸Com a principals censalistes, trobem els preveres Bartomeu Riba i Pere Oller, ambdós rebedors de tres pensions per poc més de 48 ll.; podem afegir-hi el frare Jaume Llull, que rebia unes 37 ll. per distintes causes pies.

de Barcelona, com són els titulars de la casa de la Granada (a la comarca del Vallès), del castell del Papiol (a la zona del Llobregat) o de la casa de Palou, que són exponents de petites senyories rurals en mans, o bé de petits nobles o bé de burgesos barcelonins que, de fet, deuriem fer residència a la Ciutat Comtal. En general, la repartició geogràfica resultant és notòriament desigual, amb un major nombre de localitzacions a les comarques del nord (o nord-est) de Catalunya. No sabem fins a quin punt aquesta desigual repartició geogràfica derivaria de vincles (de tipus familiar o d'altra mena) establerts amb els censalistes barcelonins.

Naturalment, la composició d'aquest grup és molt heterogeni, encara que fins a cert punt existeix tanta varietat com en el cas del col·lectiu barceloní; així, a més d'alguns religiosos i de diverses institucions eclesiàstiques (com les indicades més amunt), comptem amb la presència d'alguns ciutadans (de Girona, Vic...), alguns nobles (si bé exclusivament baixa noblesa), algun notari, algun jurista, algun mercader... Tots aquests censalistes percebien un total de 86 pensions per un muntant de 1.427 ll. que suposa entre un 11-12% del total. Dins aquest grup, el major censalista, i amb escreix, era el convent de Sant Agustí, situat prop de Martorell, que percebia més de 320 ll. de quatre pensions diferents. Aquest convent també registra la pensió més alta de totes les que són anotades al capbreu (prop de 165 ll.).

Deixant de banda altres pensions de 125 ll. (es tracta, per un costat, de la pensió que percebia el convent del Carme juntament amb l'hospital de la Santa Creu i, per un altre costat, la percebuda per la marmessoria de Bertran Nicolau), totes les altres estan por sota de les 100 ll. i la majoria es situa a la franja compresa entre 11-25 ll. La pensió més baixa (tan sols 6 s. 7 d. i 1 malla) era la percebuda per un frare (cunyat d'un Gualbes), potser en concepte d'almoïna. Situant-nos en l'altre extrem, podem dir que els principals censalistes catalans del municipi mallorquí eren, en funció de les quanties totals que percebien, el susdit convent de Sant Agustí (330 ll.), el ciutadà Pere Ballester (220 ll.) i el noble Andreu Ballester (194 ll.). En certa manera, aquests tres censalistes personifiquen els grups que més implicats estaven en el món del censal. Al marge de l'alta representativitat de l'Església, és evident que els sectors socials més participatius eren aquells que comptaven amb un major poder econòmic i que, a excepció del grup nobiliar,

també controlaven el poder polític a nivell municipal⁴⁹. Parlem, doncs, d'una minoria molt selecta.

Una vegada identificats els principals censalistes catalans, podem passar a valorar les dades obtingudes globalment del dit capbreu.

3.3. *El pes del deute extern i la seva reducció*

El volum del deute extern (o sigui, el que la Universitat havia de transferir cada any en destinació a Catalunya) està calculat, segons aquest capbreu, en poc més de 12.457 ll., xifra que hem de prendre tan sols com una referència aproximada, ja que, durant el període abraçat per la nostra font, van anar modificant-se les pagues a través de successives operacions d'amortització. En tot cas, tal quantitat no es desmarca gens ni mica del que sabem per altres fonts. El 1396 les pensions que eren satisfetes fora de l'illa sumaven poc més d'11.600 ll.b.⁵⁰. Aquesta dada confirma que, durant una bona part de la primera meitat del segle XV, el deute extern s'havia mantingut en uns nivells francament altíssims, si bé no tant com s'ha arribat a dir⁵¹.

Si ens atenem a la divisió interna del capbreu, els censals de la Consignació, que són la majoria (473 pensions), suposen gairebé les ¾ parts del total, o sigui, 9.251 ll. Això implicaria una mitjana de 770 ll. mensuals. Ara bé, la càrrega d'aquestes pensions es distribuïa de forma desigual al llarg de l'any, tal i com es pot apreciar a través del gràfic núm. 3: en principi, els mesos en què calia fer una major bestreta de diners eren maig i juny. Una bona part dels anomenats "censals del subsidi" (18 pensions, 631 lliures), s'havien de pagar justament el juny⁵². Considerant també els censals del darrer grup (o sigui, tots els que foren novament creats d'acord amb els pactes de la Concòrdia de Barcelona i que tenien com a data de pagament l'1 d'agost),

⁴⁹A les ciutats catalanes, com indicava J. Fernández Trabal, la minoria dominant estava integrada per famílies de ciutadans preeminents, mercaders, juristes i propietaris terratinents; J. FERNÁNDEZ TRABAL, *art. cit.*, p. 334.

⁵⁰Exactament 11.603 ll. 12 s. 2 d. i òbol m.b.; AHM, AH, reg. 4370.

⁵¹El 1432, segons les dades aportades per A. Santamaría, el que s'havia de pagar als censalistes catalans arribava a 20.000 ll., tot i que en aquesta suma s'inclouen els "darreratges" o endarreriments dimanants de la suspensió de pagaments realitzada el 1425; cf. A. SANTAMARÍA, *El Reino de Mallorca cit.*, p. 144.

⁵²Les dates de pagament de les pensions de la Consignació estarien en relació amb el moment de la creació d'aquests censals, o sigui, amb les necessitats que empenyeren el municipi a demanar tals emprèstits, tot i que, a excepció dels de 1413, desconeixem el moment i el motiu de la creació de cada un d'aquests censals.

aquest mes passaria a ser amb escreix el més gravós: així, a les 650 ll. que es pagaven a l'agost dels censals de la Consignació cal sumar-hi unes 2.574 ll. dels censals d'aquell grup. Les 300 pensions anotades en aquest tercer bloc suposen un capital de 61.791 ll.

La suma de totes aquestes mensualitats dona les 12.457 ll. indicades abans, que equivalen a 298.365 ll. de capital. Situar el capital de l'endeutament al voltant de las 300.000 ll., una mica més o una mica menys, dona idea de l'hipotecada que estava la Universitat de Mallorca, encara més tenint en compte que són xifres minimitzades per la reducció del for que s'aplicà després de 1431 a totes (o a quasi totes) les pensions dels censalistes catalans.

Efectivament, el for consignat en el registre en qüestió és l'estimat a raó de 24.000 per mil (4,16%). Aquest tipus d'interès està en consonància amb la situació que coneixem d'altres llocs, on s'observa una progressiva davallada fins a situar-se —a la primera meitat del segle XV— a taxes del 5 %, o fins i tot per sota. Curiosament, hi ha tres pensions —només tres— que responen a un for distint (16.000 per mil = 6,25 %), potser de resultes de certs pactes establerts amb els interessats que ignorem. Tanmateix, no podem assegurar que aquesta variació es compleixi al cent per cent a causa de les correccions realitzades en algunes d'aquestes anotacions. En tot cas, és estrany que s'hagués fet alguna salvetat amb aquestes pensions, encara més tenint en compte que es refereix a censalistes que cobraven altres pensions aplicant el for pactat globalment el 1431.

Finalment, una altra dada d'interès que ens proporciona aquesta font és el relatiu a l'amortització dels censals consignats. Afectats per aquest tipus d'anotacions, comptabilitzem 288 pensions, el que suposaria que el nombre de pensions s'hauria rebaixat —al final del període considerat— al voltant de 500. Ignorem quins criteris es van voler aplicar a l'hora de fer aquestes amortitzacions o si es volgué prioritzar algun grup en especial, ja que del llistat de les pensions "remudes" o "quitades" no podem inferir res al respecte. En algun cas, es rescataren totes les pensions rebudes per un mateix censalista: tal fou el cas del ciutadà Pere de Malla, les vuit pensions del qual foren amortitzades completament en dos moments diferents. Tocant a les cinc pensions que percebia el cavaller Yvany de Vilamarí, tres li foren redimides, mentre que les dues restants li foren amortitzades sols en part. La major amortització que es registra (per un capital de 2.000 ll.) correspon a una de les pensions percebudes pel ciutadà Pere Ballester. Hi ha, d'altra banda, set pensions amortitzades per capitals situats entre 1.000-1.500 ll. Ara bé, la

major part de les pensions amortitzades (191) es correspon amb nivells de capitals més moderats, en la franja compresa entre les 50 i les 500 lliures de capital.

Tals amortitzacions (totals o parcials) foren realitzades per diferents síndics (Marc Despí, Francesc Sunyer, Lluç Oliver, Joan de Llobera i Vicens Roig), cada un dels quals va estar actuant en diferents moments⁵³. De fet, els síndics més actius foren Joan de Llobera i Marc Despí: cada un d'ells amortitzà més de cent censals. En total (incloent-hi tant les amortitzacions totals com les parcials), es retornaren quasi 3.620 ll. (equivalent a prop de 86.100 ll. de capital)⁵⁴. En síntesi, segons aquestes dades, en un període d'uns 17 anys, s'hauria aconseguit amortitzar més d'¼ part (exactament el 29%) del deute que el municipi tenia contret el 1431, de manera que el muntant de les pensions hauria passat de 12.457 ll. a unes 8.838 ll., tot això segons els nostres càlculs⁵⁵. Cal deduir, per això mateix, que fou a partir de la Concòrdia de Barcelona, i no pas del Contracte Sant, quan veritablement s'inicià el procés d'erosió de la hegemonia censalística catalana.

Ara bé, el ritme d'amortització dona una mitjana de més de 5.000 ll. per any, el que sembla indicar-nos que no es va poder donar del tot compliment a la disposició establerta a la Concòrdia de Barcelona, que preveia amortitzar anualment 5.500 ll. (= 10.000 florins)⁵⁶. Sigui com sigui, ens crida l'atenció el fet que, en algunes d'aquestes amortitzacions, no es retornà el capital de manera íntegra (en principi, el normal seria retornar el capital que

⁵³ Així, a partir de les poques referències que es donen a les dates de remissió (sols en 39 casos), podem veure que Joan de Llobera actuà entre 1432-1433 i pel que sembla també el 1445, Marc Despí ho va fer entre 1439-1440, Lluç Oliver entre 1443-1444, i Francesc Sunyer entre 1448-1449, any -aquest darrer- en el que també va estar actuant Marc Despí. L'únic síndic que no podem localitzar cronològicament és Vicens Roig.

⁵⁴ Aquests resultats difereixen dels presentats per R. Urgell: segons aquest historiador, el nombre de títols de censals redimits entre 1432 i 1450 hauria estat inclús major, afectant fins a 475 pensions per un capital que aquest autor estimava en unes 245.000 ll.m. (= 147.380 ll.b.); cf. R. URGELL, *Dinàmica del deute públic*, p. 683.

⁵⁵ Aquesta xifra no difereix molt de la que anotava G. Morro (8.335 ll. 13 s. 6 d.) a propòsit de la informació tramesa pels consellers barcelonins al seu comissionat a Mallorca Joan Bosca el 1452; cf. G. MORRO, *Mallorca a mitjan segle XV cit.*, p. 341.

⁵⁶ Segons Á. Santamaría, les perspectives de millora en aquest sentit van quedar truncades a causa de les lluites polítiques i la Revolta Forana de 1450-53; cf. A. SANTAMARÍA, *El Reino de Mallorca cit.*, p. 147. Durant els anys 1452 i 1453 es van fer gestions per aconseguir la condonació dels 10.000 florins anuals d'amortització, a la qual cosa s'hi avingué finalment el rei, a fi i efecte de permetre el pagament puntual de les pensions; vegeu G. MORRO, *Mallorca a mitjan segle XV cit.*, p. 340-44; també s'hi refereix R. URGELL, *Les finances al Renaixement cit.*, p. 39.

apareix consignat, a més de la prorrata de la pensió) sinó quantitats un xic menors (per exemple, en el censal amortitzat a Joan de Gualbes, es pagaren poc més de 206 ll. quan en realitat el capital estava establert en unes 245 ll.), per la qual cosa estaríem potser davant una sèrie de rebaixes consentides per alguns censalistes, com a resultat de les negociacions dutes a terme pels síndics municipals.

Es palesa, en qualsevol cas, una voluntat, per part de la Universitat de Mallorca, d'amortitzar el deute extern tant com fos possible. Si aquest fou substituït per deute intern, és quelcom que no podem saber a través d'aquesta font (en aquest sentit, sols hi ha dues pensions el titular de les quals passés a ser un mallorquí: es tracta de Galceran Vivot, donzell domiciliat a Mallorca), ja que els destinataris dels restants traspessos consignats són catalans, molts dels quals ja eren cobradors d'altres pensions del municipi mallorquí⁵⁷. *Stricto sensu*, no podem parlar de reconversió del deute extern en intern; si, d'una banda, el deute extern va anar disminuint —en la mesura que hem pogut calibrar a través de la font estudiada—, d'una altra banda, es procedia a emetre deute públic a favor únicament de mallorquins, els quals ja aleshores estarien més disposats a invertir en aquest mercat de rendes, esperonats també per la davallada dels tipus d'interès⁵⁸. En aquest sentit, caldria referir-se a l'emissió efectuada el 1449 d'un elevat nombre de títols (més de 300) a favor d'insulars, cosa que per força havia de possibilitar un canvi en el binomi deute extern-intern⁵⁹. No en va, es considera que a partir de 1450 la balança s'havia invertit, de manera que el deute intern ja superava l'extern, en passar a cobrir més de la meitat del total⁶⁰. D'aquesta manera, el regne de Mallorca es feia

⁵⁷Amb raó, R. Urgell no veia que entre 1432 i 1450 s'hagués produït cap increment significatiu del deute intern que guardés proporció amb la disminució que experimentaren els censals de Catalunya en el mateix període; cf. R. URGELL, *Dinàmica del deute públic cit.*, p. 683.

⁵⁸La tendència baixista dels tipus d'interès ja era indicada per A. Santamaría, tendència que hauria arribat a situar els tipus —devers el 1430— al 6% o fins i tot al 5%; cf. A. SANTAMARÍA, *El reino de Mallorca cit.*, p. 146.

⁵⁹Per un import global d'un 96.000 ll.m. (segons R. URGELL, *Les finances al Renaixement cit.*, p. 39) o per més de 100.000 ll. (segons G. MORRO, *La relació entre el poder reial i el poder institucional a la Mallorca de mitjan segle XV*, dins "Actas del XV Congreso de Historia de la Corona de Aragón", t. I/5, Saragossa, 1997, p. 236). Amb un tipus d'interès del 6,6%, suposaria un muntant de pensions de 6.432 ll.

⁶⁰Concretament, 24.155 ll., segons A. SANTAMARÍA, *El Reino de Mallorca cit.*, p. 146. Segons R. Urgell, si el 1432 les pensions satisfetes als creditors catalans suposaven el 54% del total, el 1458 passaren a ser del 33%; cf. R. URGELL, *Les finances al Renaixement cit.*, p. 39. Posteriorment, a principis ja del s.XVI, el que es pagava als ciutadans mallorquins suposava el doble del que rebien els censalistes catalans (22.000 enfront 11.000 ll.); cf. Ll. MUNTANER, *art. cit.*, p. 10.

menys dependent de Catalunya, però, a canvi, el que s'aconseguia era reforçar el pes de l'oligarquia local, integrada tant per ciutadans com també per mercaders i cavallers⁶¹. Tot i així, aquest deute extern encara tardà bastant de temps a extingir-se del tot, concretament fins el 1580⁶².

* * *

En suma, l'estudi del capbreu confeccionat a finals del regnat d'Alfons el Magnànim, a banda de permetre corroborar aspectes ja més o menys coneguts a través dels diferents treballs realitzats pels historiadors mallorquins, permet obtenir dades més precises sobre el volum real del deute contret amb el Principat, el qual queda xifrat a nivell global en prop de 12.500 ll. pel que fa al muntant de les pensions i en gairebé 300.000 ll. de capital hipotecat. Ara bé, la part més original del nostre treball ha estat analitzar la participació de cada grup social en aquest deute extern, així com en el fet de poder identificar els principals censalistes. Tal com s'ha fet palès, es tractava sobretot de censalistes barcelonins, els quals acaparaven la majoria de pensions (entre un 88-89% del muntant global de quanties). Els principals grups beneficiaris d'aquest deute eren l'elit ciutadana barcelonina, la noblesa de baix rang (cavallers) i les institucions eclesiàstiques, tant de Barcelona com d'altres indrets de Catalunya. En canvi, la presència de l'element mercantil és més discreta. Però tampoc cal menystenir la participació d'altres grups més minoritaris, com seria el cas dels juristes i els funcionaris de la cort. Parlem, és clar, dels sectors socials que tenien una major predisposició en fer del rendisme el seu *modus vivendi*. Per contra, resulta força simptomàtica la baixa representativitat d'altres sectors socials, com és el cas dels menestrals. Encara que tothom podia ser cobrador de censals (fins i tot, com hem vist, les esclaves que havien estat manumitides), només una minoria molt selecta n'obtenia importants beneficis.

⁶¹Recordem que el plantejament formulat per Lleonard Muntaner apuntava en aquesta direcció, bo i criticant el punt de vista d'Álvaro Santamaría, que jutjava aquesta conversió de forma positiva; vegeu Ll. MUNTANER, *art. cit.*, p. 10.

⁶²Durant el període de la Guerra Civil catalana, es contemplà la possibilitat d'eliminar aquest deute arran de les confiscacions practicades per la monarquia, cosa que finalment es frustrà. La nova Concòrdia establerta el 1484 restablí la situació anterior a l'inici del dit conflicte bèl·lic; vegeu R. URGELL, *El deute públic exterior cit.*; ÍD., *Les finances al Renaixement cit.*, p. 41 i ss.; ÍD., *El regne de Mallorca a l'època de Joan II cit.*, p. 179 i ss.

La dita font també ens ha permès apreciar fins a cert punt els resultats del procés tendent a alleugerir el pes del deute extern en aplicació de l'estipulat a la Concòrdia de Barcelona de 1431, que propicià un punt d'inflexió en la desigual balança mantinguda fins aleshores entre el deute extern i l'intern. Sembla ja fora de dubte que la política d'amortització realitzada durant els disset anys posteriors a aquella data donaren resultats prou tangibles de cara a poder alleujar de manera ja significativa (o sigui, en més d'1/4 part) el pesat llast de la dependència financera mantinguda pel municipi illenc amb els creditors catalans al llarg de gairebé cent anys⁶³.

⁶³La millora aconseguida a partir de la Concòrdia de Barcelona (i no pas a partir del Contracte Sant) és un punt de vista ja expressat per R. URGELL, *Dinàmica del deute públic cit.*, p. 684.

«Anuario de Estudios Medievales», 33/1 (2003), pp. 119-169.- ISSN 0066-5061.

APÈNDIX: TAULES I GRÀFICS

TAULA I

QUANTITATS I NOMBRE DE PENSIONS PERCEBUES
PELS CENSALISTES CATALANS

	Barcelonins	No barcelonins	Tots
Nobles	2.036 ll. 14 s. m. [116]	202 ll. 8 s. 11 d. [13]	2.239 ll. 2 s. 11 d.m. [129]
Ciutadans	3.451 ll. 1 s. 6 d. [188]	178 ll. 6 s. 5 d.m. [9]	3.629 ll. 7 s. 11 d.m. [197]
Mercaders	1.165 ll. 15 s. 3 d. [92]	2 ll. 14 s. 6 d.m. [2]	1.168 ll. 9 s. 9 d.m. [94]
Prof. Liberals	598 ll. 6 s. 1 d.m. [53]	54 ll. 8 s. 2 d.m. [4]	652 ll. 14 s. 4 d. [57]
Església	1.367 ll. 19 s. [112]	494 ll. 8 s. 3 d.m. [21]	1.862 ll. 7 s. 3 d.m. [133]
Resta	2.410 ll. 2 s. 9 d. [144]	494 ll. 16 s. 1 d.m. [37]	2.904 ll. 18 s. 10 s.m. [181]
Totals	11.029 ll. 18 s. 8 d. [705]	1.427 ll. 2 s. 6 d.m. [86]	12.457 ll. 1 s. 2 d.m. [791]

TAULA 2
LLISTAT DE CENSALISTES
(ordenats alfabèticament)

Distribució de pensions:

A = censals de la Consignació; B = censals del subsidi; C = censals reventuts

Abreviatures: ll. = lliures; s. = sous; d. = diners; m. = malla

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Almogàver, Guillem	cavaller		1		1	74 ll. 8 s. 8 d.
Alsamora, Francesc, micer, muller de (= Isabel)	(doctor en lleis)		1		1	18 ll. 18 s. 3 d.
Amargós, Jaume	mercader		1		1	31 ll. 10 s. 8 d.
Amat, Berenguer, vídua de (= Joana)	(donzell)				1	8 ll. 13 s.
Amat, Pere, fill de Berenguer ¹	donzell		1			27 ll. 1 s. 8 d.
Andreu, Berenguer	mercader		1		1	17 ll. 5 s. 1 d.
Anglasell, Jaume, muller de (= Caterina)	(mercader)		1		1	26 ll. 4 s. 8 d.
Arnau, Pere			1			23 ll. 18 s. 1 d.
Avinent, Joan, muller de (= Joana)			1		1	24 ll. 18 s. 10 d.
Ballester, Andreu	noble		6		1	194 ll. 5 s. 3 d.
Ballester, Arnau, muller d' (= Aldonsa) + fill Arnau Guillem	noble			1	1	30 ll. 11 s. 6 d.m.
Ballester, Gabriel	ciutadà				1	20 ll. 2 s. 1 d.
Ballester, Gabriel, hereus de			1	1		75 ll.
Ballester, Pere	ciutadà		3	1	1	220 ll. 8 s. 2 d.m.
Banyuls, Dalmau de, muller de (= Agnès)	donzell	Elna	2		1	52 ll. 15 s. 10 d.
Barnella?, Pere, filla de (= Marquesa)	(cavaller)		1			4 ll. 11 s. 8 d.
Basora, Joan ²	canonge	Barcelona	1			20 ll. 12 s. 6 d.
Basset, Pere, hereus de micer	(llic. en lleis)		1		1	11 ll. 17 s. 4 d.
Batlle [Ballester?], Andreu	noble		1			4 ll. 3 s. 4 d.

¹Senyor de la Granada (Vallès).

²Hospitaler de Santa Eulàlia del Camp.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Bellmunt, Ramon de ³	prior	Montalegre (bisbat de Barcelona)			1	34 ll. 12 s. 7 d.
Besanta, Pere de, vídua de (= Isabel) ⁴	(protonotari de la reina)		1			23 ll. 7 s. 6 d.
Bonanat, Francesc	especier		1		1	26 ll. 2 s. 10 d.
Borrull, Guillem	llic. en decrets			2	1	55 ll. 15 s. 4 d.
Borrull, Pere, filla de (= Marquesa) ⁵					1	4 ll. 11 s. 8 d.
Bosc, Carles del		Castelló d'Empúries		1	1	26 ll. 5 s. 2 d.
Bosc, Felip del	frare				1	1 ll. 17 s. 10 d.
Boscà, Joan	ciutadà		5		1	83 ll. 15 s. 1 d.
Boscà, Pere			1			14 ll. 11 s. 8 d.
Boscà, Pere, vídua de (= Isabel)	(mercader)				1	4 ll. 9 s. 9 d.
Boter, Ramon, muller de (= Joana)					1	11 ll. 9 s. 2 d.
Boter, Romeu, muller de (= Joana)		castell de Càller	1			37 ll. 16 s. 3 d.
Bramona, Miquel	prevete		1			17 ll. 3 s. 9 d.
Burguès, Galceran ⁶	ciutadà...				1	3 ll. 8 d.
Burguès, Galceran, fill de F.			1			11 ll.
Busquet, Francesc	ciutadà		1		1	14 ll. 15 s. 7 d.
Busqueta, Constança	monja	Valldonzella	1			15 ll.
Busquets, Arnau de	ciutadà				1	12 ll. 12 s. 1 d.
Busquets, Arnau de, hereus de la vídua d' (= Agnès)			1			14 ll. 11 s. 8 d.
Busquets, Guillem de	ciutadà		1		1	20 ll. 17 s. 3 d.
Bussot, Antoni, muller d' (= Isabel)			2		1	31 ll. 8 s. 5 d.m.
Bussot, Francesc, muller de (= Isabel) + hereus ⁷			2	1	1	59 ll. 10 s. 1 d.
Bussot, Gaspar	ciutadà		1		1	23 ll. 6 s. 8 d.
Bussot, Joan i Gaspar (germans)	ciutadans		1		1	19 ll. 17 s. 4 d.m.
Cabrera, Constança de	abadessa	Valldonzella	2			19 ll. - 4 d.

³De l'Orde de Sant Jeroni.

⁴Muller ara de Joan Ferriol.

⁵Ara muller de mossèn Joan Agustí Marc de Lassa de Rosanes, àlies de Torrelles.

⁶Convertit en cavaller.

⁷Usufructuària de son marit.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Calders, Joan ⁸	prevere				1	18 s. d.m.
Canal [Savall?], Ramon	ciutadà				1	5 ll. 3 s. 1 d.m.
Carbonell, Francesc ⁹	prevere		2		1	26 ll. 2 s. 7 d.
Cardona, Gabriel Genís ¹⁰	cavaller		1		1	23 ll. 18 s. 7 d.
Cardona, Mateu, muller de (=Jaumeta)			1		1	20 ll. 1 s. 9 d.
Carme, convent (de Sta. M ^a) del	[institució]	Barcelona	1		1	11 ll. 4 s. 11 d.
Carme, convent / Santa Creu, hospital	[institucions]	Barcelona		1		125 ll.
Casacuberta, Antoni de	paraire	Queralbs (vall de Ribes)	1		1	10 ll. 1 s.
Casasatge [Casa-sàgia], Francesc de	mercader		1		1	26 ll. 12 s. 7 d.m.
Cases, Antoni	ciutadà		1		1	17 ll. 16 s. 9 d.
Castellbisbal, Dalmau de	donzell		2		1	31 ll. 6 s. 2 d.
Castellbisbal, Joan de	donzell	Barcelona	2		1	23 ll. 19 s. 5 d.m.
Castellbisbal, Roger de	donzell		2		1	23 ll. 18 s. 7 d.m.
Castelló, Francesc ¹¹	doctor en lleis		2		1	71 ll. 4 s. 1 d.m.
Caterina ¹²	esclava				1	17 s. 3 d.
Cervera, Francesc			2		1	55 ll. 13 s. 9 d.
Cervera, Miquel	de l'ofici de Mestre Racional		1		1	22 ll. 12 s. 4 d.
Clapers, Antoni, filla d' (=Celestina)	(mercader / ciutadà)		3	1	1	108 ll. 15 s. 3 d.
Collells, Pere ¹³	prevere				1	5 ll. 17 s. 11 d.
Colom, Jaume	ciutadà o mercader		1		2	43 ll. 19 s. 4 d.
Coloma, Francesc, muller de (=Agnès)	(donzell)		1			7 ll. 6 s. 8 d.
Colomer, Pere ¹⁴	jurista	Hostalric	1		1	12 ll. 17 s. 7 d.
Combau, Berenguer, muller de (=Sibil·la)			1			11 ll. 5 s.

⁸Per una capellania.

⁹En un cas beneficiat a la Seu de Barcelona; altrament, consta com a rector d'una església del bisbat de Girona.

¹⁰Segona pensió com a usufructuari de sa muller Isabel.

¹¹Dues pensions rebudes com a usufructuari de sa muller Joana.

¹²Fou esclava de P. Prexana, mercader.

¹³Beneficiat a Sant Pere.

¹⁴Jutge del vescomtat de Cabrera.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Comdals, Rafael	mercader				1	3 ll. 8 s. 8 d.
Conesa, Pere Joan de	ciutadà		2		1	20 ll. 4 s. 3 d.
Convent de les dones penedides	[institució]	Barcelona	1			7 ll. 11 s. 8 d.
Corn, Berenguer, hereus de la muller de (= Esclaramunda)			4		1	69 ll. – 10 d.m.
Coromines, Francesc de, àlies Desplà	cavaller		2		1	89 ll. 11 s. 6 d.m.
Coronimes, Francesc de, hereus de + Constança vídua			1			5 ll. 4 s. 2 d.
Coromines, Francesc de, jove + Francesca vídua					1	10 ll. 1 s. 9 d.
Coromines, Guillem de, hereus de + Constança vídua			1			33 ll. 6 s. 8 d.
Cortès, Bernat			1			8 ll. 8 s. 9 d.
Coscó, Jaume, vídua de (= Isabel)	(mercader)		1		1	20 ll. 15 s. 11 d.
Dalmau, Antoni, filla d' (= Elionor)	(mercader)				1	9 ll. 17 s. 10 d.
Dalmau, Antoni, hereus d'	(mercader)		2			34 ll. 9 s. 7 d.
Dauder, Antoni, vídua d' (= Elionor)	(mercader)		2		1	32 ll. 4 s. 4 d.
Des...doll (?), Bertran	ciutadà				1	31 ll. 14 s. 6 d.
Desbac, Hug, micer, vídua de (= Isabel)	(llic. en lleis)		1		1	6 ll. 9 s. 2 d.m.
Desbosc, Lluís	ciutadà	Barcelona	3		1	65 ll. 4 s. 10 d.
Descoll, Jaume	mercader /ciutadà	Barcelona	2			35 ll. 9 s. 2 d.
Descoll, Jaume, vídua de (= Eufрасina) + fill Joanet					1	21 ll. 14 s. 3 d.
Descors [Descròs?], Guillem, muller de (= Francesca)					1	3 ll. 8 s. 2 d.
Desmans, Arnau + Eufрасina muller	doctor en lleis		1			12 ll. 5 s.
Desplà, Miquel ¹⁵	ciutadà		1		1	33 ll. 3 s. 6 d.m.
Despou, Nicolau, muller de (= Constança) + Antoni (fill)	(ciutadà)	Cardedéu	1		1	13 ll. 1 s.
Despuig, Joan, filles de (= Serena i Angelina)	(ciutadà)		2		1	44 ll. 15 s.

¹⁵Primera pensió com a usufructuari de sa muller Isabel

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Despuig, Pere ¹⁶			1			3 ll. 6 s. 8 d.
Desquer, Jaume			1		1	33 ll. 9 s. 4 d.
Desquer, Mateu, micer, vídua de (= Isabel)	(llic. en decrets)		2		1	26 ll. 18 s. 5 d.m.
Destal?, Jaume	mercader		1			31 ll. 5 s.
Destorrent, Guillem			6		1	174 ll. 9 s. 9 d.m.
Destorrent, Pere	ciudadà	Barcelona	3		1	65 ll. 14 s.
Destorrent, Pere, muller de (= Angelina) ¹⁷	ciudadà		1		1	32 ll. 13 s. 7 d.
Desvall, Bertran ¹⁸	ciudadà		7			104 ll. 18 s. 4 d.m.
Desvall, Pere	ciudadà		1		1	11 ll. 16 s. 3 d.m.
Desvilar, Pere, hospital de	[institució]	Barcelona	1		1	28 ll. 17 s. 6 d.
Doni, Leonardo de	mercader		2		2	86 ll. 19 s.
Dorcau, Arnau, muller d' (= Elionor)	noble		2		1	23 ll. 19 s.
Dura, Pere	cavaller		1			8 ll. 6 s. 8 d.
Duran, Bernat, muller de (= Salvadora)		St. Martí de Teià	1		1	15 ll. 17 s. 6 d.
Duran, Francesc, marmessors de ¹⁹	prevere				1	2 ll. 4 s. 6 d.
Dusai, Galceran, muller de (= Caterina) + fill Joan			3			94 ll. 1 s. 8 d.
Dusai, Joan Galceran ²⁰					1	25 ll. 2 s. 7 d.
Dusai, Pere ²¹	ciudadà		2		1	85 ll. 3 s. 4 d.
Farrera, Felip de ²²	ciudadà		2		1	60 ll. 6 s. 5 d.
Feliu, Pere		St. Andreu de Palomar	1		1	6 ll. 12 s. 8 d.
Ferrer, Antic Bartomeu			1			8 ll. 11 s. 10 d.
Ferrer, Bernat ²³	ciudadà		1		1	43 ll. 10 s. 8 d.
Ferrer, Bernat		Granollers	1		1	15 ll. 8 s. 11 d.
Ferrer, Bernat, vídua de (= Elisenda)		Mataró	1		1	19 ll. 14 s. 8 d.m.
Ferrer, Bernat Bartomeu, fill de Bartomeu	(mercader)				1	2 ll. 7 s. 11 d.

¹⁶Esmentada Caterina, esclava de P. Prexana, com a usufructuària.

¹⁷Segona pensió com a vídua.

¹⁸Rebuda una pensió com a usufructuari de sa muller Caterina.

¹⁹Era beneficiat a l'església del Pi.

²⁰Usufructuària = Caterina (mare).

²¹Primera i segona pensió com a usufructuari de sa muller Constança.

²²Usufructuari de sa muller Serena.

²³Primera pensió com a usufructuari de sa muller Isabel.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Ferrer, Joan, àlies Muntaner	mercader		1		1	18 ll. 5 s. 4 d.
Ferrer, Nicolau, muller de (= Isabel)				1		13 ll. 10 s. 10 d.
Ferrer, Pere		St. Julià d'Argentona	1		1	8 ll. 14 s. 6 d.
Ferrer, Pere		Piera			1	5 ll. 12 s. 6 d.
Ferrer, Pere, vídua de (= Elionor) + fill Antic	(mercader / ciutadà)	Barcelona	2		1	81 ll. 16 s. 8 d.
Ferrer, Pere Joan i Bernat Bartomeu (cosins)	cavaller		2		1	54 ll. 18 s. 11 d.
Ferriol, Joan + muller Isabel					1	6 ll. 15 s. 2 d.m.
Figuera Oliva, Joan	prevere		1			7 ll. 5 s. 10 d.
Fiveller, Joan	ciutadà	Barcelona	5			130 ll. 14 s. 7 d.
Formós, Miquel	canonge	Seu de Barcelona	1		1	7 ll. 10 s. 4 d.
Framenors, convent de	[institució]	Girona	1		1	12 ll. 8 s. 4 d.m.
Franc, Bernat, hereus de la muller de (= Fransoia)					1	4 ll. 16 s. 8 d.
Fruales o Finales [Fiveller?], Joan	ciutadà				1	36 ll. 15 s. 10 d.m.
Gibert, Berenguer i Valentí (germans)	mercaders		1		1	15 ll. 15 s. 1 d.
Gibert, Romeu ²⁴	prevere		2		1	22 ll. 11 s.
Girgós, Pere	ciutadà		4		1	164 ll. 16 s. 6 d.
Girgós, Pere Joan ²⁵	ciutadà		3		1	79 ll. 9 s. 8 d.
Girona, Pere, miser, vídua de (= Isabel)	(jurista)		1		1	8 ll. - 2 d.
Gombau, Bernat, marmessors de la muller de (= Sibil·la)	(perpunter)				1	2 ll. 10 s. 4 d.
Gomis, Gabriel	mercader		1		1	48 ll. 12 s. 3 d.
Gralla, Francesc Martí	cavaller		1			10 ll. 8 s. 4 d.
Granollacs, Bernat de, muller (= Antígona)	batxiller en medicina		2		1	25 ll. 9 s. 3 d.m.
Grau, Pere	mercader		1		1	18 ll. 6 s. 3 d.
Guaita, Joan, capellania de ²⁶	prevere		1			4 ll. 3 s. 4 d.
Gual, Pere	mercader		2		1	28 ll. 7 s. 3 d.
Gualbes, Bernat de, fill de Bernat ²⁷	(cavaller)		3		1	77 ll. 4 s. 9 d.

²⁴Beneficiat a Santa Maria del Mar.

²⁵Primera pensió com a usufructuari de sa muller Aldonsa.

²⁶Adscrit a l'església de Sant Miquel de Barcelona.

²⁷Inclou una pensió assignada també a la vídua de dit Bernat (=Violant).

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Gualbes, Bernat, micer, muller de (= Isabel)	(jurista)		1		1	37 ll. 17 s.
Gualbes, Francesc, marmessors de la muller de (= Margalida)			1			5 ll. 13 s. 4 d.
Gualbes, Jaume de ²⁸			1			46 ll. 13 s. 4 d.
Gualbes, Jaume, fill de Galceran					1	13 ll. - 10 d.
Gualbes, Joan de, fill de Jaume			2		1	46 ll. 3 s. 1 d.
Gualbes, Joan de, fill de Joan			1			4 ll. 3 s. 4 d.
Gualbes, Joan de, fill de Lluís ²⁹			2		1	34 ll. 3 s. 5 d.m.
Gualbes, Joan Lluís de, fill de Lluís ³⁰			1			29 ll. 3 s. 4 d.
Gualbes, Lluís de, jove, filla de (= Isabel)			2		1	63 ll. - 1 d.m.
Gualbes, Maria i Constança de ³¹	monges (de Jonqueres)		2		1	23 ll. 10 s. 8 d.m.
Gualbes, Melcior de, marmessors de la muller de (= Eulàlia)	(cavaller)		1		1	12 ll. 12 s. - m.
Gualbes, Nicolau de	ciutadà		1		1	36 ll. 8 s. 5 d.
Guanter, Bernat, hereus de la muller de (= Joana)	(mercader)		1		1	5 ll. 3 s. 7 d.m.
Guialtrú, Galbert de la ³²	llic. en lleis		1			12 ll. 1 s. 8 d.
Guinyet, Joan, vídua de (= Elionor)	(donzell)		1		1	15 ll. 5 s.
Guixar, Miquel de	ciutadà		2		1	61 ll. 7 s. 6 d.
Hostalric, Bartomeu d' ³³	donzell	Barcelona	1		1	14 ll. 15 s.
Jonqueres, convent de (Sta. M ^a de)	[institució]		1		1	91 ll. 14 s. 6 d.
Jonquers, Bernat de, vídua de (= Margarida)	(secretari del rei)		1		1	7 ll. 10 s. 5 d.
Lanpart, Francesc	ciutadà		1		1	10 ll. 13 s. 6 d.

²⁸Usufructuari de sa muller Marquesa.

²⁹Usufructuari de sa muller Elionor.

³⁰Usufructuari de sa muller Elionor, filla de Jaume Colom.

³¹D'una pensió consta com a propietari Francesc de Gualbes.

³²Usufructuari de sa muller Serena.

³³Primera pensió com a usufructuari de sa muller Griselda.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Lledó, Arnau, muller d' (= Constança) + fill Arnau	(notari)		1		1	23 ll. - 3 d.
Lledó, Gabriel ³⁴	cavaller		2		1	39 ll. 15 s. 5 d.
Llobet, Francesc	ciutadà		3		1	115 ll. 17 s. 9 d.
Llobet, Francesc, muller de (= Aldonsa) + Isabel (mare) ³⁵			1		1	51 ll. 2 s. 5 d.
Llull, Jaume ³⁶	frare benedictí esdevingut prior	Sta. M ^a de la Llacuna	1		1	37 ll. 6 s. 6 d.
Llull, Joan, menor	ciutadà	Barcelona	2		1	38 ll. 3 s.
Llussà, Felip	mercader		1		1	12 ll. 17 s. 6 d.
Lombardo, Isabel de ³⁷			1			3 ll. 17 s. 10 d.
Loral, Francesc, marmessors de	prevere		1		1	27 ll. 9 s. 11 d.m.
Loral, Joan, vídua de (= Bartomeua)	(de casa del rei)		1		1	18 ll. 1 s. 9 d.
Macip, Bernat, vídua de (= Agnès)	mercader		1		1	18 ll. 14 s. 4 d.
Madrençs, Isabel	monja	Pedralbes	1		1	20 ll. 15 s. 7 d.
Magay, Pere		parr. de Pineda			1	2 ll. 17 s. 9 d.
Malla, Pere de	ciutadà	Barcelona	6		2	198 ll. - 7 d.m.
Manbla, Francesc de la, fill de Francesc			1			4 ll. 3 s. 4 d.
Manbla, Francesc de la ³⁸	clergue				1	17 s. 1 d.
Manbla, Pere de la	ciutadà (escrivent)	Vic	1		1	11 ll. 17 s. 6 d.
Manresa, Romeu	mercader		1		1	18 ll. 16 s. 8 d.m.
Marc, Jaume	cavaller		1		1	13 ll. 3 s. 8 d.
Margarit, Jaume	cavaller	Girona	1			15 ll. 2 s. 6 d.
Margarit, Joan		Girona			1	4 ll. 5 s. 5 d.m.
Margarit, Joan, fill de Bernat	cavaller	St. Gregori (bisbat de Girona)	1		1	37 ll. 14 s. 8 d.
Marquès, Francesc, hereus de ³⁹			4			105 ll. 16 s. 8 d.

³⁴Segona pensió com a usufructuari de sa muller Beatriu.

³⁵Aldonsa = filla de G. de Cabanyelles i de dita Isabel, usufructuària.

³⁶Per certes causes pies.

³⁷A banda, usufructuària d'una pensió pertanyent a mossèn Romeu Gibert, prevere.

³⁸Beneficiat a l'església de Sant Boi de Lluçanès (bisbat de Vic).

³⁹Margalida, muller de dit Francesc, usufructuària d'una pensió.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Marquet, Francesc ⁴⁰			1		1	7 ll. 18 s. 3 d.m.
Marquet, Galceran, fill de Joan		Sabadell	3		1	133 ll. 17 s. 8 d.
Marquet, Galceran, vídua de (= Joana) + fills Pere i Joan	(ciutadà)		1		1	5 ll. 8 s. 11 d.
Marquet, Miquel, filla de (= Isabel) + Joana (mare) ⁴¹			2		1	37 ll. 7 s. 10 d.
Martorell, Simó, vídua de (= Antònia) ⁴²	(llaurador)		1		1	5 ll. 10 s. 8 d.
Masdovelles, Guillem de ⁴³	donzell		1		1	28 ll. 13 s. 4 d.
Mercè, convent de la	[institució]	Barcelona	3		1	60 ll. 12 s. 8 d.
Mercè, convent de la	[institució]	Vic	1		1	20 ll. 12 s. 3 d.
Merlès, Pere, muller de (= Caterina)	(cavaller)		1		1	25 ll. 15 s. 10 d.
Metge, Pere	ciutadà		3		1	54 ll. 6 s. 3 d.
Metge, Pere, fill de Bernat			1			14 ll. 11 s. 8 d.
Miquel, Berenguer	cavaller	Girona o Barcelona	4		1	78 ll. 19 s. 2 d.m.
Miquel, Bernat	cavaller		1			8 ll. 4 s. 2 d.
Miquel, Bernat, micer, muller de (= Yvona)	jurista / llic. en lleis		1	1	1	21 ll. 2 s. 4 d.
Miquel, Narcís, muller de (= Sibil·la)	(ciutadà)	Girona	3		1	115 ll. 9 s. 2 d.m.
Mir, Joan	ciutadà		1		1	27 ll. 16 s. 10 d.
Moles, Pere, fill de Jaume	(ciutadà)		1		1	22 ll. 14 s. 8 d.m.
Montbui, Berenguer de	cavaller		1		1	20 ll. 1 s. 4 d.
Montbui, Joana de	monja (de Sixena)		1		1	14 ll. 2 s. 4 d.
Montbui, Joanet de, fill de Joan	donzell		4		1	130 ll. 14 s. 5 d.
Montcayo, Joan de ⁴⁴	cavaller		1		1	41 ll. 18 s. 1 d.
Montmany, Margarida de ⁴⁵	monja (de Jonqueres)		1		2	16 ll. 5 s. 2 d.
Mont-ros, Joan de, muller de (= Violant)			2		1	33 ll. 9 s. 11 d.

⁴⁰Senyor de la casa de Palou.

⁴¹Joana, muller de Miquel Marquet, usufructuària de dues pensions.

⁴²Primera pensió: usufructuària de censal pertanyent al seu fill Simó, prevère.

⁴³Primera pensió com a usufructuari de sa muller Elionor

⁴⁴Segona pensió: usufructuari de sa muller Serena.

⁴⁵Primera pensió com a usufructuària.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Mont-ros, Pere de, vídua de (=Constança)	(mercader)				1	3 ll. 7 s. 3 d.
Mulet, Guillem	ciutadà				1	4 ll. 14 s. 5 d.
Muntbrú, Guerau de		Vilafranca del Penedès	2		1	110 ll. 14 s. 11 d.
Nadal, Bernat, hereus de	(notari)		1		1	16 ll. 7 s.
Nadal, Joan, muller de (=Agnès) ⁴⁶	(notari)		1		1	20 ll. 13 s. 5 d.
Nicolau, Bertran, marmessors de			1	1	1	172 ll. 14 s. 5 d.
Oliba, Francesc, muller de (=Nicolaua)	(mercader / ciutadà)		3		1	54 ll. 10 s. 5 d.m.
Oliver, Arnau	mercader		1	1	1	53 ll. 2 s. 4 d.
Oller, Pere / Riba, Bartomeu ⁴⁷	preveres		2		1	48 ll. – 8 d.
Olzina, Gaspar	mercader		1		1	37 ll. 11 s. 9 d.
Olzina, Jaume	cuirater		2		1	20 ll. 18 s. 8 d.
Ombau, Galceran, àlias Carbó ⁴⁸	ciutadà		2		1	37 ll. 2 s.
Ortíques, Gabriel d' ⁴⁹	(ciutadà / mercader)		1			31 ll. 5 s.
Orts, Macià, muller de (=Eulàlia)			2		1	26 ll. 4 s.
Pallarès, Romeu	ciutadà	Barcelona	1		1	22 ll. 8 s. 11 d.
Palou, Bartomeu de	cavaller		2		1	34 ll. 5 s. 6 d.m.
Palou, Bernat de	canonge	Seu de Barcelona			1	4 ll. 9 s. 4 d.
Palou, Guerau de	cavaller		4		1	145 ll. 5 s. 1 d.
Palou, Jaume Antoni de	cavaller			1		56 ll. 5 s.
Palou, Pere de	canonge	Barcelona	1			16 ll. 13 s. 4 d.
Papiol, Ramon	donzell	castell de Papiol	1		1	20 ll. 2 s. 10 d.
Parde?, Antoni ⁵⁰	prevere?				1	4 ll. 1 s. 3 d.m.
Pastor, Arnau Guillem	cavaller		2		1	35 ll. 6 s. 11 d.
Pau, Francesc de	cavaller		2		1	110 ll. 17 s. 10 d.
Pedralbes, convent de	[institució]	territori de Barcelona	1		1	41 ll. 14 s. 5 d.
Pere, Miquel	notari	Girona	1		1	41 ll. 10 s. 7 d.m.
Pinada [Pujada?], Guillem	mercader				1	5 ll. 13 s. 7 d.

⁴⁶Primera pensió: usufructuària del seu marit (Gabriel Clapers) essent propietari son fill Gabriel / Segona pensió: vídua del segon marit.

⁴⁷Per sengles capellanies : beneficiats a la Seu i a l'església del Pi, respectivament.

⁴⁸Primera i segona pensió: usufructuari de sa muller Maria.

⁴⁹Usufructuari de sa muller Elieta.

⁵⁰Per un benifet.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Pinades [Pujades?], Francesc	mercader				1	4 ll. 9 s. 11 d.
Pinós, Ramon de ⁵¹	noble		3			150 ll.
Pinós, Ramon Galceran de	noble				1	21 ll. 3 s. 7 d.
Pinosa, Francesc ⁵²	prevere		2		1	33 ll. 1 s. 4 d.
Pinyol, Joan, marmessoria de ⁵³	prevere				1	1 ll. 17 s. 6 d.
Poal, Antoni		parr. (de St. Martí) de Teià	2		1	47 ll. 6 s. 3 d.
Pol, Pere Arnau					1	6 ll. 4 s. 6 d.
Pol, Pere Arnau, muller de (=Elionor)			1			5 ll. 19 s. 10 d.
Pont, Antoni ⁵⁴	mercader		2		1	26 ll. 18 s. 5 d.
Portella, Antoni ⁵⁵	canonge	Seu de Barcelona	1		1	21 ll. 12 s. 11 d.m.
Portella, Francesc ⁵⁶	(prevere)				1	4 ll. 7 s. 1 d.
Predicadors, convent de	[institució]	Barcelona	7		1	100 ll. 1 s. 6 d.
Predicadoreses, convent de les	[institució]	Barcelona			1	6 ll. 8 s. 8 d.
Puig, Francesc ⁵⁷	prevere		1		1	14 ll. 3 s. 8 d.m.
Puigmoltó, Marc de, muller de (=Clara)	(donzell)	Vilafranca	1		1	28 ll. 16 s. 7 d.m.
Pujada, Guillem, hereus de			1			21 ll. 17 s. 6 d.
Pujada, Nicolau, vídua de (=Sibil·la) ⁵⁸	(mercader)		1			45 ll. 16 s. 8 d.
Pujada [o Pinada?], Tomàs	mercader		1		1	27 ll. 11 s. 1 d.
Querol, Martí	mercader		1		1	20 ll. 9 s. 2 d.
Rajadell, Tomàs de ⁵⁹	ciutadà		5		1	119 ll. 1 s. 11 d.
Ramis, Pere	notari		2		1	35 ll. 2 s. 10 d.
Riba, Bartomeu ⁶⁰						

⁵¹Usufructuari de sa muller Isabel, filla de P. Ballester.

⁵²Beneficiat a la Seu de Barcelona.

⁵³Marmessor=P. Sorts, canonge de la Seu de Barcelona.

⁵⁴Fill d'Antoni Pont, especier.

⁵⁵Pensió vinculada a una capellania.

⁵⁶Beneficiat a l'església de Sant Pere.

⁵⁷Beneficiat a l'església del Pi de Barcelona.

⁵⁸Usufructuària d'Antic Pujada (després vídua de Joan Ros, ciutadà).

⁵⁹Rebudes algunes pensions com a usufructuari de sa muller Angelina i, en un cas, com a successor de F. Satria.

⁶⁰Vegeu P. Oller.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Riba, Guillem Ramon ⁶¹	prevere		1			16 ll. 13 s. 5 d.
Ribalta, Pere	ciutadà				1	17 s.
Roca, Pere ⁶²	paraire	Banyoles				11 ll. 5 s.
Rocacrespa, Pere de			2		1	48 ll. 16 s. 10 d.
Romeu, Guillem	ciutadà		4		1	98 ll. 6 s. 8 d.
Romeu, Guillem, muller de (= Isabel) ⁶³	(ciutadà)		1		1	11 ll. 8 s. 7 d.
Romeu, Pere, fill de Pere	ciutadà	Barcelona	1		1	22 ll. 8 s. 5 d.
Ros, Jaume ⁶⁴	ciutadà		3		1	83 ll. 9 s. 10 d.
Ros, Joan	ciutadà				1	17 ll. 7 s.
Ros, Lluís	ciutadà		2		1	25 ll. 6 s. 5 d.
Rossell, Joan	ballester		1		1	22 ll. 9 s. 1 d.m.
Roure, Gilabert	ciutadà		2		1	59 ll. 13 s. 4 d.
Rovira, Marc	mercader	Barcelona	1		1	36 ll. 6 s. 3 d.m.
Sabadia, Guillem	mercader				1	9 ll. 7 s. 2 d.
Sabadia, Guillem, filla de (= Esclaramunda, àlies Mundina)	(mercader)		2			35 ll. 8 s. 4 d.
Sabastida, Bernat, fill de Bernat	ciutadà		1		1	30 ll. 6 s. 8 d.
Sabastida, Miquel, àlies Safont ⁶⁵			1			6 ll. 19 s. 2 d.
Sabater, Joan	corredor de bestiar				1	7 s. 1 d.
Sacarrera, Bernat Montserrat	cavaller		1		1	7 ll. 19 s. 4 d.m.
Safont, Guillem, mar-messors de	prevere				1	1 ll. 4 s. 7 d.m.
Safont, Tomàs	paller		1		1	14 ll. 14 s. 4 d.
Sagarra, Jaume ⁶⁶	mercader		1		1	31 ll. 12 s. 4 d.
Sagristia de la Seu	[institució]	Barcelona	1		1	25 ll. 19 s. 4 d.m.
Saidí, Pere ⁶⁷	canonge				1	5 ll. 2 s. 11 d.
Salaverd, Antoni	mercader		1		1	11 ll. 12 s. 11 d.
Salvador, Nicolau	patró de nau		1		1	10 ll. 5 s. 9 d.
Samer, Jaume	mercader		1		1	14 ll. 3 s. 6 d.
Samer, Pau	mercader		1		1	7 ll. 1 s. 9 d.
Samsó, Ramon	ciutadà	Girona	1		1	40 ll. 7 s. 2 d.m.

⁶¹Beneficiat a l'església de Sant Miquel.

⁶²Fill d'Alamanda, muller de Bernat Roca.

⁶³De primer, vídua del mercader Joan Oliver.

⁶⁴Acompanyat en un cas dels germans Ramon i Gabriel, tots fills de Joan Ros.

⁶⁵Usufructuari de sa muller.

⁶⁶Segona pensió: usufructuari de sa muller Eufrasina.

⁶⁷Del monestir de Santa Anna.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Santa Clara, convent de	[institució]	Barcelona	2		1	42 ll. 15 s. 5 d.
Santa Coloma, Francesc Joan de ⁶⁸	donzell		1			20 ll.
Santa Coloma, Francesc Joan de, muller de (= Agnès) ⁶⁹	(donzell)				1	6 ll. 8 s. 5 d.m.
Santa Creu, hospital de la ⁷⁰	[institució]	Barcelona	6		1	78 ll. 11 s. 11 d.
Sant Agustí, convent de	[institució]	prop Martorell	3		1	322 ll. 18 s. 7 d.m.
Santa (Maria) Magdalena, convent de	[institució]	terme de Castellbisbal	1		1	10 ll. 10 s. 1 d.
Sanxo, Domingo, vídua de (= Ferrarona)	(mercader)		1		1	18 ll. 8 s. 6 d.
Sanxo, Joan	ciutadà				1	5 ll. - 9 d.
Sanxo, Joan ⁷¹	mercader		1			17 ll. 14 s. 2 d.
Sapila, Bernat	ciutadà		1		1	59 ll. 17 s. 10 d.
Sapila, Jaume	ciutadà		2		1	20 ll. 8 s. 4 d.
Sapila, Miquel, vídua de (= Maria) ⁷²			2		1	74 ll. 7 s. 1 d.
Saplana, Joan	mercader		1		1	20 ll. 6 s. 4 d.
Sardà, Antoni, fill de Joan			1			1 ll. - 10 d.
Sardà, Joan ⁷³	mercader	Queralbs (vall de Ribes)	1		1	2 ll. 14 s. 6 d.m.
Sarriera, Pere	cavaller	Girona	1			25 ll.
Sarriera, Pere, vídua de (Margarida) + fill Joan Pere	(cavaller)	Girona			1	7 ll. 10 s. 6 d.
Sarrovira, Bernat, vídua de (= Serena) ⁷⁴	(ciutadà)		1		1	39 ll. 3 s. 3 d.
Sarroca, Bernat, muller de (= Alamanda)	paraire				1	2 ll. 15 s.
Sator, Pere Ramon, filla de (= Anna)	batlle	castell de Palou	1		1	23 ll. 11 s. 6 d.
Savall (< Cavall), Ramon	ciutadà		1			19 ll. 15 s. 10 d.
Sayol, Berenguer			1			11 ll. 9 s. 2 d.
Sayol, Bernat	ciutadà				1	2 ll. 19 s. 10 d.

⁶⁸Usufructuari de sa muller Agnès.

⁶⁹Ara muller de F. Colomo, donzell, domiciliat al Vallès.

⁷⁰A banda, pensió compartida amb el convent del Carme.

⁷¹També s'esmenten Elionor (muller?) i Joana (= filla).

⁷²Usufructuària del seu marit (propietària: Elionor, muller de G. Soler).

⁷³Segona pensió com a administrador de son fill Antoni.

⁷⁴Primera pensió com a usufructuària dels pubills de Ramon Sarrovira.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Sayol, Miquel	ciutadà		1		1	21 ll. 13 s. 10 d.
Sentcliment, Guillem de	ciutadà		3		1	94 ll. 10 s. 3 d.
Sentjaume, Pere	mercader		1		1	19 ll. 1 s. 1 d.
Sentjust, Francesc i Bartomeu	mercaders		1		1	21 ll. 12 s. 10 d.
Sentmenat, Galceran de, muller de (=Joana)	(cavaller)		1		1	42 ll. 4 s. 8 d.
Serra, Bernat, vídua de (= Beatriu) ⁷⁵	(batlle general de Catalunya)		1		1	5 ll. 12 s.
Serra, Pere		prop de St. Cugat	1		1	24 ll. 13 s. 3 d.
Sesavasses, Joan, muller de (= Agnès) ⁷⁶			2		2	37 ll. 7 s. 2 d.
Sestrada, Berenguer, vídua de (= Constança) + fill Pere			1		1	70 ll. 9 s. 6 d.
Sestrada, Pere	ciutadà		1			22 ll. 18 s. 4 d.
Sirvent, Bernat ⁷⁷	tresorer del rei		3		1	74 ll. 2 s. 9 d.
Sirvent, Francesc, vídua de (= Elionor)	(llic. en lleis)		2		1	41 ll. 1 s. – m.
Solà, Joan, vídua de (= Francesca) + fill Antic Genís ⁷⁸	(mercader)		1		1	27 ll. 3 s. 11 d.
Soler, Guillem ⁷⁹	ciutadà		5		1	140 ll. 14 s. 1 d.m.
Soler, Joan ⁸⁰	prevere		1		1	47 ll. – 11 d.
Soquerrats [Socarrats], Arnau ⁸¹	frare		1		1	1 ll. 10 s. 1 d.
Sorribes, Francesc ⁸²	prevere		1		1	10 ll. 5 s. 3 d.
Sunyer, Francesc	ciutadà				1	30 ll. 8 s. 1 d.m.
Sunyer, Francesc ⁸³	mercader		1			28 ll. 6 s. 9 d.
Sunyer, Francesc ⁸⁴			1			22 ll. 18 s. 4 d.

⁷⁵Propietari de la primera pensió: Ivany de Vilamarí, cavaller.

⁷⁶Dues pensions dels seus fills Francesc i Jaume (ella com a usufructuària).

⁷⁷Tercera pensió: usufructuari de sa muller Magdalena Rafaela.

⁷⁸Vídua usufructuària (després muller de micer Antoni Bonell, llicenciat en decrets).

⁷⁹Administrador de son fill Mateu. Vegeu muller de Miquel Sapila.

⁸⁰Beneficiat a la seu de Vic.

⁸¹De l'orde de predicadors.

⁸²Beneficiat a la Seu de Barcelona.

⁸³Usufructuari de sa muller Magdalena.

⁸⁴Administrador de sa filla Clareta.

Nom del censalista	Identificació	Localització	A	B	C	Quantia total
Tagamanent, Guillem de, vídua de (=Constança)	(cavaller / donzell)			1	1	7 ll. 19 s. 6 d.
Tagamanent, Jaume de	cavaller		1		1	25 ll. 5 s. 4 d.
Tamarit, Joan de ⁸⁵	prevete		1			21 ll. 5 s.
Tallander, Antoni, àlies mossèn Borra			1		1	17 ll. 17 s. 4 d.m.
Tàrrega, Bartomeu	mercader			1		29 ll. 3 s. 4 d.
Tonia, Sando de ⁸⁶	donzell		1		1	19 ll. – 5 d.
Torner, Bernat	mercader		2		1	39 ll. 12 s. 1 d.
Torrell, Bernat	ciutadà		1		1	38 ll. 16 s. 1 d.
Torrent, Francesc ⁸⁷	prevete		1		1	15 ll. 1 s. 5 d.
Torres, Bernat		Sarrià			1	1 ll. 18 s. 8 d.
Torró, Bertran	ciutadà		3		1	150 ll. 1 s. 10 d.
Valldonzella, convent de	[institució]		1		1	55 ll. 14 s. 11 d.
Valldosera, Joan de, vídua de (=Elionor)			1		1	36 ll. 9 s. 2 d.
Vallseca, Clara de	monja	Pedralbes	1		1	8 ll. 8 s. 9 d.
Vallseca, Jaume Genís de	ciutadà		2		1	28 ll. 8 s. 1 d.m.
Vallseca, Lleonard Rafael	cavaller		3		1	92 ll. 4 s. 8 d.
Vicens, Jaume	cavaller		2		1	59 ll. 14 s. 6 d.m.
Vidal, Antoni, àlies d'Olivella ⁸⁸			1		1	14 ll. 8 s. 9 d.
Viladomat, Pere de	especier		1		1	31 ll. 9 s. 7 d.
Vilamarí, Ivany de	cavaller		3		2	96 ll. 16 s. 8 d.m.
Vilatorta, Antoni de ⁸⁹	ciutadà		4		1	100 ll. 11 s. 10 d.m.
Vilatorta, Berenguer de	ciutadà		1		1	18 ll. 9 s. 8 d.m.
Vinyes, Francesc ⁹⁰	clergue		1		1	20 ll. 15 s. 1 d.
Voló, Bernat ⁹¹	prevete		1		1	24 ll. 4 s. 11 d.
Xarc, Antoni, muller d' (=Angelina)			2		1	32 ll. 9 s. 5 d.

⁸⁵Beneficiat a l'església de Sant Pere.

⁸⁶Primera pensió: usufructuari de sa muller Eulàlia.

⁸⁷Beneficiat a Santa Maria del Mar.

⁸⁸O bé Antoni d'Olivella, àlies Vidal.

⁸⁹Rebuda una pensió com a usufructuari de sa muller Elionor.

⁹⁰Beneficiat a Sant Vicenç de Malla.

⁹¹Per una capellania.

GRÀFIC 1: NOMBRE DE PENSIONS PERCEBUES (PER GRUPS)

GRÀFIC 2 : DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE LES PENSIONS DELS CENSALISTES CATALANS (PER QUANTIES)

GRÀFIC 3: DISTRIBUCIÓ MENSUAL DELS CENSALS DE CATALUNYA